

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,"

ΕΤΟΣ Ε'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1956

ΑΡΙΘ. 18

Η ΥΠΟΜΟΝΗ ΩΣ ΑΡΕΤΗ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ

Ἀνάμεσα στίς ἀρετές, πού στολιζοῦν τόν ὑποδειγματικό ἱερέα, ξεχωριστή θέσι πρέπει νά κατέχη καί ἡ ἀρετή τῆς ὑπομονῆς. Καί αὐτή εἶναι δωρεά καί καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

* * *

Ὁ καλὸς ἱερεὺς δὲν εἶναι ἀνυπόμονος. Πάντοτε ἔχει καιρὸν γι' αὐτόν, πού ζητεῖ τῇ βοήθειά του. Στὴν περίπτωσι, πού ἐμποδίζεται ἀπὸ μιὰ ἐργασία, θὰ ὀρίσῃ στὸν ἐνορίτη του μιὰ ἄλλη ὥρα κατάλληλη γιὰ νά συναντηθοῦν. Ὅταν ὁμοῦς ἀντιληφθῆ, πὼς ὁ ἐνορίτης του ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη γιὰ νά τοῦ μιλήσῃ ἀμέσως, τότε πρέπει νά παραμερίσῃ κάθε ἄλλη ἀσχολία, γιὰ νά τοῦ δώσῃ χωρὶς ἀναβολὲς τὴν ἀναγκαία βοήθεια.

Τὸ Πνεῦμα τῆς ὑπομονῆς θὰ χαρίξῃ στὸν ἐξομολόγο εἰρήνη καί γαλήνη ἀκόμη καί τὴν ὥρα, πού ὁ ἐξομολογούμενος ἐκτρέπεται σὲ ἀπεραντολογίες. Πρέπει νά τὸν ἀκούῃ μὲ ἡρεμία. Δὲν πρέπει νά κωττάξῃ συνεχῶς τὸ ρολόγι του, οὔτε νά νευριάζῃ.

Δὲν πρέπει νά χάνῃ τὴν ὑπομονή του ἀκόμη καί ὅταν ἐρχεται σ' ἐπαφή μὲ ἀνθρώπους, πού δύσκολα ἀνοίγουν τὴ ψυχὴ τους εἴτε ἀπὸ ψυχικὴ ἀνωμαλία, εἴτε ἀπὸ ἐνέργεια τοῦ Πονηροῦ. Μὲ ἀπλᾶ καί ὑποβλητικὰ λόγια θὰ προσπαθήσῃ νά λύσῃ τὴ γλῶσσα τοῦ ἐξομολογουμένου. Ἄν ζητήσῃ νά τοῦ ἐπιβληθῆ μὲ ἀσθηρότητα, γιὰ νά τοῦ ἀποσπάσῃ τὰ μυστικά του, τότε ἐκεῖνος θὰ κλείσῃ τελειῶς τὴ ψυχὴ του.

Καί ὅταν τὰ πνευματικὰ του τέκνα δὲν προοδεύουν ἐσωτερικὰ στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ ἢ ξαναπέφτουν στὴν ἁμαρτία, πάλι ὁ ἱερεὺς δὲν πρέπει νά γίνεται ἀνυπόμονος ἢ νά χάνῃ τὸ θάρρος του. Πρέπει μὲ ὑπομονὴ καί πίστι νά περιμένῃ τὴν ὥρα τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης πρέπει νά συγκαταβαίῃ στίς ἰδιορρυθμίες τῶν πνευματικῶν του τέκνων.

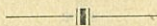
Ὁ ὑπομονητικὸς ἱερεὺς ἀντιμετωπίζει ἐπίσης μὲ καρτερία καί τίς διάφορες θλίψεις καί δοκιμασίες. Ὅταν συναντᾷ ἀντιδράσεις ἢ καί εἰρωνεῖες, δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐργασία του

οὔτε θὰ ὀλιγοπιστήση. Δὲν θὰ χάσῃ τὴ ψυχραιμία του, οὔτε θὰ χρησιμοποιοῦσῃ λόγια ὀργῆς. Ἀντίθετα θὰ σκεφθῆ, πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιτρέπει ὁ Θεός, γιὰ νὰ δοκιμάζεται ἡ πίστις του καὶ γιὰ νὰ τοῦ δίδωνται εὐκαιρίες πρὸς αὐτοέλεγχον καὶ αὐτοκριτικὴν.

* * *

Ἄς εἶναι λοιπὸν ὑπομονητικὸς κάθε λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου. Ἄς μὴ λησμονῆ, ὅτι ἱερεῖς, ἄριστοι κατὰ τὰλλα, ἐξημίωσαν σημαντικὰ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν θυμὸν καὶ εὐερέθιστο χαρακτῆρά τους. Μόνον ἡ ὑπομονὴ γεμίζει τὸν ἱερέα μὲ βαθειὰ γαλήνη καὶ τὸν κάνει ν' ἀκτινοβολῆ τριγύρω του ἕνα πνεῦμα πραότητος καὶ καλωσύνης, ποὺ πλημμυρίζει καὶ ἀνυψώνει καὶ τίς ψυχὰς τῶν ἐνοριτῶν του.

E. Θ.

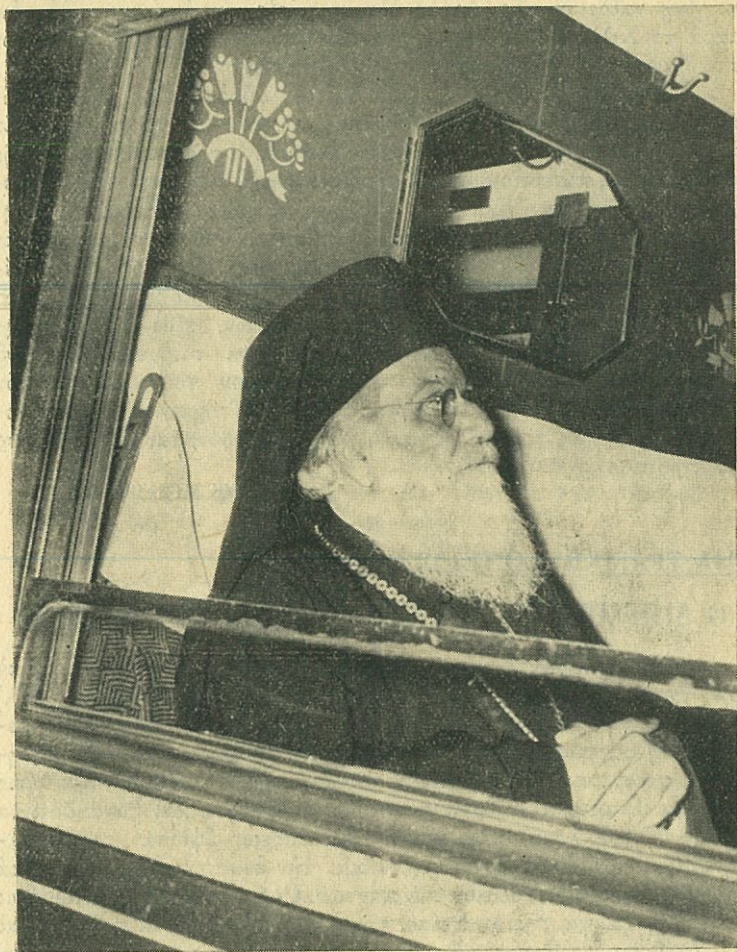

ΩΡΑΙΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣ ΜΙΜΗΣΙΝ

Τὰ σύντομα ἄρθρα περὶ Ἀγιογραφίας, τὰ ὁποῖα ἤρχισα νὰ δημοσιεύω εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν», μὲ τὴν προτροπὴν τῆς Φίλης Διευθύνσεως αὐτῆς, εὔρον ζωηρὰν ἀπήχησιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ περιοδικοῦ τούτου, καὶ πολλοὶ κληρικοὶ μοῦ ἐξέφρασαν τὴν ἱκανοποίησιν των ἀπὸ τὴν τοιαύτην συνεργασίαν μου, καὶ μὲ παρεκάλεσαν νὰ τὴν ἐξακολουθῆσω.

Ἐχω ἐπιθυμίαν, Θεοῦ θέλοντος, νὰ γράψω σειρὰν ἄρθρων εἰς τὸν «Ἐφημέριον», μὲ θέμα τὴν Ὁρθόδοξόν μας εἰκονογραφίαν, τὴ σημασίαν ἔχει ἡ εἰκὼν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, ποῖα εἶναι ἡ προέλευσις τῆς, ἡ ὑπεροχὴ αὐτῆς ἀπέναντι τῆς Δυτικῆς θρησκευτικῆς τέχνης, ἡ ἀπροσμέτρητος ἀξία τῆς κατὰ παράδοσιν ἀγιογραφίας μας, καὶ ταῦτα γραμμένα μὲ ἀπλοῦν καὶ ἐκλαϊκευτικὸν τρόπον.

Ἐκ τῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι μοῦ ἔγραψαν σχετικῶς μὲ τὴν ἀσήμαντον ἴσως, ἀλλὰ ἐνδιαφέρουσαν, λόγῳ τοῦ μὴ θιγέντος μέχρι σήμερον περιεχομένου τῆς, συνεργασίαν μου, ἐπιθυμῶ νὰ ἀναφέρω τὸν αἶδεσ. ἱερέα Χρ. Σιαπιακαρᾶν, ἐκ Κλεωνῶν (Κλένιας), ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν ὑπὸ συναδέλφων αὐτοῦ. Ὁ ἐν λόγῳ ἱερεὺς, τρέφων ζέουσαν ἀγάπην πρὸς τὰ ἔργα τῆς παραδόσεώς μας, ἠγωνίσθη διὰ τῶν πτωχῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἤτο εἰς θέσιν νὰ διαθέσῃ, ἐκ τοῦ πτωχοῦ βαλαντίου του, διὰ νὰ διασώσῃ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἀρχαίας τοιχογραφίας, εὑρισκομένας εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου του, καὶ ἐπέτυχε τοῦτο κατόπιν ἀτρύτων μόχθων, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἔχει πολυμελῆ οἶκο-

Ὁ Μακαριότατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος
κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐξ Ἀθηνῶν
διὰ Βελιγράδιον.

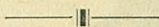
(Σχετικῶς γίνεται λόγος εἰς τὰ Χρονικά τῆς «Ἐκκλησίας»).

γένειαν. Χάρις εἰς αὐτὸν διεσώθησαν ἔργα μεγίστης ἀξίας, τὰ ὁποῖα θὰ εἶχον γίνεαι σωρὸς χρώματος καὶ λίθων, ὅπως κινδυνεύει νὰ γίνῃ κατὶδριον τῆς Ἀγίας Μαρίνης, εἰς τὴν ὁμώνυμον Μονήν, παρὰ τὸ Χιλιομόδιον, τοιχογραφηθὲν ὑπὸ Δ. Κακκαβᾶ, ἐνὸς τῶν σπουδαιοτέρων ἀγιογράφων τῆς Πελοποννήσου.

Καὶ ἄλλοι κληρικοὶ ἔχουν τὸν ἱερὸν αὐτὸν πόθον τῆς διασώσεως τῶν ἀριστουργημάτων τῆς βυζ. κληρονομίας μας, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ φωτεινὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα, διὰ μέσου τῶν περιπετειῶν τῆς ἱστορίας μας, πιστοποιοῦν καὶ φέρουν εἰς τὴν ἐνθύμησιν τὴν προσήλωσιν ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὴν πατρῶαν εὐσέβειαν, ἐκδηλουμένην διὰ τῶν καταναυκτικῶν τρόπων, τοὺς ὁποίους ἔθεσεν ἡ τέχνη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ λαοῦ μας, δηλ. μὲ τὰς ἐκκλ. τέχνας: τὴν οἰκοδομικὴν, τὴν ἀγιογραφίαν, τὴν ποικιλτικὴν, κλπ.

Τὸ παράδειγμα τῶν τοιούτων κληρικῶν, εἶθε νὰ τὸ μιμηθοῦν καὶ ἄλλοι ἱερωμένοι, κατὰ τόπους, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ συνεργήσουν εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἀτιμῆτων τούτων θησαυρῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, καθ' ὅσον ἡ ἀρμοδιὰ Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν συντήρησιν αὐτῶν.

ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΜΙΑ ΤΡΑΓΙΚΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Ο ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

Ἐδῶ καὶ λίγες μέρες ἔκλεισε ἓνας ὀλόκληρος χρόνος ἀπὸ τὴν ἀγρία ἐκείνη νύκτα. κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων παρὰ τὸν Βόσπορον εἶχε ξεσπάσει ἡ βαρβαρότης καὶ τὸ μῖσος τῶν τούρκων κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Μιὰ δεύτερη ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ ἓνα ἄτακτο ἀλλ' ὀργανωμένο σὲ ἀγριότητα καὶ βαναυσότητα ἐχθροῖ! Στίφη λαοῦ κάθε κοινωνικῆς τάξεως ὕψωσαν τὸν μισελληνισμόν, τὸν ἀντιχριστιανισμόν καὶ τὴν ἐνοστικτῶδη χυδαιότητά των καὶ ἐπέπεσαν ἐναντίον τῶν πάντων. Οἱ λαστοί, οἱ πυρακτωμένοι δαυλοὶ, ἡ φλόγα τῆς ληστείας, τῆς ἀτιμάσεως, τῆς διαρπαγῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου ὑψώθησαν ὅλα σὲ μιὰ στιγμή μανιασμένου κορυβαντισμοῦ καὶ ἐπέφεραν τὴν καταστροφὴν. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἔκτασις τῶν τραγικῶν γεγονότων τῆς 6ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1956. Ὁ χρόνος, ποῦ συνεπληρώθη ἀπὸ τὴν νύκτα αὐτὴν τῆς δευτέρας ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μᾶς κρατεῖ εἰς μίαν ψυχικὴν ἀνάτασιν πρὸ τοῦ διαγμοῦ ἰδίως, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισε τὴν νύκτα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία καὶ οἱ λειτουργοὶ τῆς.

Ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς τῶν τούρκων ἐξεδηλώθη ὑπὸ τὴν πλέον εἰδεχθῆ μορφήν του καὶ ἡ ἐχθρότης κατὰ τοῦ «ράσου» εὐρῆκε τὴν ἀφαντάστως βάρβαρη ἐκδήλωσὴ τῆς. Ἀδιάφορον ἂν τὸ μεταρρυθμιστικὸν δῆθεν πνεῦμα τῆς μεταπολεμικῆς Ἀγκύρας εἶχε καταργήσει ἀπὸ τὸ 1934 τὸ σχῆμα τῶν κληρικῶν. Εἰς τὸ πρόσωπον τῶν ἱερωμένων μας κάθε βαθμοῦ, ἔστω καὶ μὲ τὴν κοινὴν κοσμικὴν στολὴν, ἡ τουρκικὴ μισαλλοδοξία καὶ ὁ ἀνθελληνικὸς καὶ ἀντιχριστιανικὸς φανατισμὸς ἔβλεπε πάντοτε ἀνεμιζόμενον τὸ ράσο, τὸ ὁποῖον ἐξηγίασεν ἡ θυσία τοῦ ἀπαγχονισθέντος Πατριάρχου Γρηγορίου καὶ ἀνύψωσεν εἰς σύμβολον ἢ ἀπὸ αἰῶνων δρᾶσις του πρὸς κάθε ἐκδήλωσιν θρησκευτικὴν, κοινωνικὴν, πολιτιστικὴν καὶ ἐθνικὴν. Καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ κλῆρος τῆς ἀντιμετώπισαν τοὺς πρωτοπόρους τῆς ἀγριότητος καὶ τῆς καταστροφῆς, τὴν ὁποῖαν παρεσκέυασαν συστηματικῶς τοῦρκοι καὶ βρεττανοὶ σύμμαχοι. Κόκκινο πανὶ τὸ τίμιον ράσο τοῦ ἡρωικοῦ ἱεράρχου τῆς Κύπρου, ποῦ ἐξώργισε τοὺς ἐξηγριωμένους ταύρους τῆς τουρκικῆς ἀρένας — 100 χιλιάδες περίπου— διὰ νὰ ἐξαπολύσουν τὴν μανίαν των κατὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν λειτουργῶν τῆς.

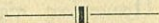
Ἐκκλησίες μὲ ἱστορικὴ βυζαντινὴ παράδοση καὶ ἀγιάσματα ἱστορικά, ὅπως ἡ Παναγία τῶν Βλαχερνῶν μὲ τὸ ἀγίασμα τὸ «λοῦμα», ὅπου ἐλούοντο βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, ὁ ναὸς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς μὲ τὰ ἱστορικὰ ψάρια τοῦ θρύλου, ἡ παλαιότερα ὄλων ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Μουχλιώτισσας, ὁ ναὸς τῆς Κοιμήσεως εἰς τὸ Βεφά, ὅπου ὁ θρῦλος φέρει τάφον τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος—τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου— ὅλες ὑπέστησαν τὴν ἀγρίαν καταστροφὴν. Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, τὸν ὁποῖον ἐπροστάτευσε κάποιος σουλτάνος ἀπὸ τὴν ἀγριότητα τῶν ὑπηκόων του καὶ πλῆθος ἄλλων ὀνομαστῶν καὶ ἐνδόξων παλαιότερων καὶ νεωτέρων ἐκκλησιῶν ἐδοκίμασαν τὴν μανίαν τοῦ πυρὸς καὶ τῆς λεηλασίας. Θάνατος καὶ εἰς τοὺς κληρικούς! Τὸ σύνθημα τῶν μαινομένων διαδηλωτῶν οἱ κληρικοί μας. Ἐξῆντα τέσσαρες ναοὶ κατεστράφησαν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπυρπολήθησαν δέκα τέσσερες. Ὁ ἱερομόναχος Χρῦσανθος ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα τῆς μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλιοῦ ἐφονεύθη ἀγρίως, ὁ χωρεπίσκοπος τῆς ἰδίας μονῆς Παμφίλου Γεράσιμος ἐτραυματίσθη, ὁ ἀποθανὼν πρὸ μηνῶν σοφὸς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς καὶ ἱεράρχης μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως Γεννάδιος Ἀμαζόπουλος ἐμωλωπίσθη κατὰ τὸν πλέον βάρβαρον τρόπον ἀπὸ μαινομένους διαδηλωτὰς εἰς τὴν οἰκίαν του τοῦ Μεγάλου Ρεύματος τοῦ Βοσπόρου, ὁ μητροπολίτης Χαλκηδόνος Θωμᾶς διεπομπεύθη καὶ ἐξευτελίσθη εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας, ἐκόπη ἡ γενειάς τοῦ

μεγάλου ἀρχidiaκόνου τοῦ Πατριαρχείου, ἐσύρθη εἰς τοὺς δρόμους καὶ εὔρε θάνατον οἰκτρὸν εἰς τὴν Χρυσούπολιν ὁ γηραιὸς πατέρας τοῦ καταζητουμένου ἀρχιμανδρίτου καθηγητοῦ τῆς θεολογ. σχολῆς Χάλκης κ. Κωνσταντινίδου, ὁ ἐπίσκοπος Δαφνουσίας Γρηγόριος, προϊστάμενος τοῦ Γαλατᾶ, εἶδε διεσκορπισμένα καὶ ποδοπατημένα εἰς τὰ σοκάκια τῆς ἐπισκοπῆς του τὰ ἱερά του ἄμφια. Καὶ δὲν ἐστράφη ἡ μανία τῶν ἀλλοδόξων νεογενιτσάρων μόνον κατὰ τῶν ζώντων κληρικῶν. Ἄγριοι τυμβωρύχοι ἐσύλησαν τοὺς τάφους κοιμωμένων γηραιῶν πατριαρχῶν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ ἐσκόρπισαν τὰ ὀστᾶ των καὶ τὰ μετέβαλον ὑπὸ τὰ πέλματα εἰς κόνιν. Ἐπὶ ἡμέρας ὀλόκληρες ἐσυνεχίσθη ἡ ἀγωνία τῶν κληρικῶν μας ἀνωτέρων καὶ κατατέρων. Δέσμιος σχεδὸν εἰς τὸ γραφεῖον καὶ τὸ κελλί του ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης !

* *

Καὶ σήμερα καθὼς ἡ ἑλληνικὴ σκέψις ὀλοκληρώνει τὸ δράμα τῆς νύχτας τῆς 8ης Σεπτεμβρίου σκύβει μὲ εὐλάβεια ἐμπρὸς εἰς τὸ μαρτύριον τῶν κληρικῶν μας. Καὶ δραματίζεται τὸ ράσο, ποῦ ἀντιμετώπισε τὸν καινούργιο διωγμὸ του περιβεβλημένον μὲ νέον φωτιστέφανον τῆς παραδόσεώς του τῆς ἡρωϊκῆς καὶ ἱστορικῆς. Ἡ 8η Σεπτεμβρίου ἔγραψε μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας σελίδας διὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς λειτουργοὺς τῆς.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΘΕΜΑΤΑ ΔΙ' ΕΝΟΡΙΑΚΟΥΣ ΚΥ-
ΚΛΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ

Ο ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ἐνας εὐσεβὴς ἱερεὺς προσεκλήθη κάποτε σ' ἓναν γάμο, ποῦ γινόταν σ' ἓνα πλούσιο σπίτι. Ἐκεῖ εἶχαν ἐκτεθῆ μὲ τὴ σειρά τὰ πλούσια δῶρα τῶν προσκεκλημένων καὶ τῶν συγγενῶν. Μόνον ὁ ἱερεὺς δὲν εἶχε φέρει τίποτε γιατί ὅ,τι εἶχε τὸ μοίραζε στοὺς φτωχοὺς. Γι' αὐτὸ εἶπε γιὰ δικαιολογία του: «Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὁ δὲ ἔχω τοῦτο ὑμῖν δίδωμι». Καὶ ἄρχισε μὲ ἀπλᾶ καὶ πειστικὰ λόγια νὰ ἐξυμνῇ τὸν χριστιανικὸ γάμο. Ὅλα τὰ μάτια τῶν ἀκροατῶν γέμισαν ἀπὸ δάκρυα. Πολλὰ χρόνια ἀργότερα οἱ σύζυγοι αὐτοί, ποῦ ἔβαλαν τὰ λόγια τοῦ ἱερέως βαθεῖα στὴν καρδιά τους, ἔλεγαν, ὅτι αὐτὸς ἐκείνη τὴν ἡμέρα τοὺς ἔκαμε δῶρο πλουσιώτερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα. Ἀληθινά! Κάθε ἱερεὺς θὰ ἔπρεπε νὰ διαφωτίζη τὸ ποίμνιό του στὸ ζωτικὸ καὶ σπουδαιότατο αὐτὸ θέμα.

* *

Τὸ πρόβλημα τῆς εὐτυχίας στὸν γάμο πάντοτε ἀπασχόλησε τὴ σκέψι τοῦ ἀνθρώπου. Πολλὰ ἀπ' τὰ ἐκλεκτὰ προϊόντα τῆς παγκοσμίας λογοτεχνίας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἐκφρασις τῆς νοσταλγίας μιᾶς ὀλοκληρωμένης εὐτυχίας μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ γάμου. Μὰ ἡ νοσταλγία αὐτὴ φαίνεται τόσο πιὸ ἀπραγματοποίητη, ὅσο πιὸ πολὺ περιγράφεται ἡ δυστυχία, ποὺ δημιουργοῦν γάμοι ἀποτυχημένοι καὶ ναυαγισμένοι. Θλιψίς, ἀπογοήτευσίς, κόρος, ἀηδία, ἀφόρητη μελαγχολία εἶναι τὰ πλαίσια, μέσα στὰ ὁποῖα ἐκτυλίσσονται καὶ διεκτραγωδοῦνται τὰ ὀδυνηρὰ ψυχικὰ δράματα ἐκεῖνων, ποὺ ἀντὶ νὰ βροῦν στὸν γάμο τὴν εὐτυχία, ποὺ ποθοῦσαν, βρῆκαν τὴ δυστυχία. Ἡ λογοτεχνία, ὁ κινηματογράφος, τὸ θέατρο συχνὰ παρουσιάζουν τὴ βαρειά αὐτὴ κι' ἀποπνικτικὴ ἀτμόσφαιρα. Γενικὴ εἶναι ἡ ὁμολογία, πὼς ἡ οἰκογένεια περνάει μίαν περίοδο κρίσεως.

Τρεῖς εἶναι οἱ ἐνδεχόμενες βασικὲς αἰτίες τῆς καταστάσεως αὐτῆς.

Ἡ πρῶτη συνίσταται στὸ ὅτι ἐκεῖνοι, ποὺ ἔρχονται σὲ γάμου κοινωνία, δὲν προσέχουν στὴν ἐκλογὴ τοῦ προσώπου, μὲ τὸ ὁποῖο πρόκειται νὰ συνταυτίσουν τὴν ὑπαρξί τους. Εἴτε μίαν ἀνόητη προικοθηρία, εἴτε ἓνα αἰσθημα τυφλὸ ναρκώνει τὴ ψυχὴ τους, θολώνει τὸ μυαλό τους, βάζει χρωματιστὰ γυαλιὰ στὰ μάτια τους καὶ τοὺς κάνει ἀνίκανους νὰ διακρίνουν τὰ φῖδια, ποὺ κρύβονται κάτω ἀπ' τ' ἀπατηλὰ τριαντάφυλλα. Ἔτσι ὕστερ' ἀπὸ λίγο οἱ ἄγγελοί τους ἀποδεικνύονται μεταμορφωμένοι διάβολοι. Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια τόσο ἀπλῆ, τόσο καθημερινὴ καὶ γι' αὐτὸ τόσο πιὸ τραγικὴ!

Ἡ δεύτερη αἰτία τῆς ἀποτυχίας στὸν γάμο βρίσκεται στὴν ἑλληψιπραγματικῆς καὶ σταθερῆς ἀγάπης, ποὺ σὰν φωτιὰ θὰ λυώνη τὴ σκουριά καὶ τοὺς πάγους κάθε διαλυτικῆς καὶ διασπαστικῆς τάσεως, ποὺ ἤμπορεῖ νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ στὴν οἰκογενειακὴ ἐστία. Λεῖπει ἡ ἀγάπη, ποὺ εἶναι πρόθυμη νὰ σηκώσῃ ἔστω κι' ὀδυνηροὺς σταυροὺς. Ἔτσι μόλις παρουσιάζεται ἓνα ψεύτικο κι' ἀπατηλὸ ἐξωοικογενειακὸ δόλωμα καὶ θέλγητρο, ἀμέσως τὸ συζυγικὸ καὶ οἰκογενειακὸ οἰκοδόμημα γκρεμίζεται. Μόλις ἐκδηλωθῇ ἓνα φυσικὸ ἐλάττωμα, ἡ ἀγάπη ψυχραίνεται, μαραίνεται, σβήνει. Ἀσήμαντες μικρολεπτομέρειες ὀδηγοῦν στὴν ἀδιάκοπη ἀσυνεννοησία καὶ στὴν καθημερινὴ γκρίνια. Κι' ὕστερ' ἀπὸ λίγο τὸ «ἀσυμβίβαστο τῶν χαρακτηριστῶν» ὀδηγεῖ στὸ ὀλέθριο — κατὰ κανόνα — διαζύγιο.

Ἡ τρίτη αἰτία, ποὺ καθιστᾷ ἀνούσια τὴ ζωὴ τοῦ γάμου, ἔστω κι' ἂν αὐτὸς δὲν φθάσῃ στὴ διάλυσι, εἶναι ἡ ἑλληψίς

ὕψηλοῦ σκοποῦ καὶ νοήματος σ' αὐτόν. Μόνον ἱκανοποίησις τοῦ ὕλικου ἀνθρώπου καὶ τίποτε ἄλλο! Λείπουν τὰ εὐγενέστερα ἰδανικά, πού καθιστοῦν τὴν οἰκογένεια ἐστία ἐκπολιτιστικῆς ἀκτινοβολίας καὶ φυτώριο ἀνωτέρων βλέψεων καὶ κατευθύνσεων. Ἔτσι, γιὰ νὰ σκοτώσουν τὴν ἀνία τους οἱ σύζυγοι, καταφεύγουν στὴν παραστρατημένη «κοσμικὴ ζωὴ», στὸν ἀλκοολισμό, στὴν χαρτοπαιξία, στὰ ναρκωτικά...

Κι' ἂν ἀκόμη δὲν φθάσουν σ' αὐτὴν τὴν κατάστασι, ζοῦν μίᾳ ζωὴ κούφια, χωρὶς χαρὰ, χωρὶς οὐσία, χωρὶς χρῶμα, ἓνα βίο πληκτικῆς ρουτίνας. Εἶναι ξένη γι' αὐτοὺς ἡ φαιδρότης κι' ἡ θαλπωρῆ. Πρόκειται γιὰ ψυχές, πού μέσα στὸ βάθος τους εἶναι ταραγμένες κι' ἀνήσυχες, γιὰτὶ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς τους εἶναι «χωρὶς θεμέλια».

Πρέπει νὰ τὸ καταλάβωμε καλά: Τὰ θεμέλια αὐτὰ τὰ δημιουργεῖ μόνον ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ ζωὴ. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐξύψωσε τὸν ἱερὸ θεσμὸ τοῦ γάμου. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ οἰκογένεια κι' ὁ γάμος βρίσκονταν σὲ φοβερὴ κατάπτωσι στὸν εἰδωλολατρικὸ κόσμου. Ὁ ποιητὴς Ἀμφις ἐξυμνοῦσε τὴν ἐταίρα εἰς βάρος τῆς συζύγου. Οἱ σύζυγοι γενικῶς δὲν ἤθελαν τέκνα. Τὸ ἰδεῶδες αὐτῶν ἦταν ἡ ἀπόκτησις μόνον ἐνὸς ἄρρενος. Γι' αὐτὸ ἡ βρεφοκτονία μὲ τὴν ἐκθεσι τῶν βρεφῶν εἶχε λάβει τεράστιες διαστάσεις. Ὁ Πολύβιος ὁμιλεῖ «γιὰ πόλεις, πού ἀδειάζουν σὰν κυψέλες, πού φεύγει τὸ μελίσι, καὶ ἔτσι σὲ λίγο χάνουν τὴ δύναμί τους». Ἐξ ἄλλου ὁ ἀσκητισμὸς τῶν ἐλληνικῶν μυστηριακῶν θρησκευτῶν, τῶν πυθαγορείων, τῶν νεοπλατωνικῶν, τῶν ὀρφικῶν, τῶν γνωστικῶν, τῆς νεωτέρας στοᾶς καὶ τῶν ἰουδαϊκῶν αἱρέσεων (Θεραπευτῶν καὶ Ἑσσαίων) καταπολεμοῦσε τὸν γάμο. Μέσα λοιπὸν σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα, πού ἦταν ἐχθρικὴ γιὰ τὸν γάμο, παρουσιάσθηκε ὁ Χριστιανισμὸς γιὰ νὰ εὐλογήσῃ τὸν γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια. Μὲ τὴν καθιέρωσι τῆς μονογαμίας καὶ τοῦ ἀδιαλύτου τοῦ γάμου προστάτευσεν ὅσον κανένας ἄλλος τὴν οἰκογένεια, πού εἶναι ἡ ἀδαμαντίνη βάσις τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Κύριος ἔκαμε τὸ πρῶτο του θαῦμα στὸν γάμο ἐν Κανᾶ. Μόνον ἡ χριστιανικὴ ἰδεολογία ἐξασφαλίζει τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις, γιὰ νὰ καταστῇ ὁ γάμος παράγων πλήρους κι' ὠλοκληρωμένης εὐτυχίας. Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἔχη στήσῃ τὸ θρόνο του μέσα στὶς καρδιὰς ἐκείνων, πού θὰ ἔλθουν σὲ γάμου κοινωνία, τότε κι' οἱ τρεῖς αἰτίαι τῆς ἀποτυχίας τοῦ γάμου, πού ἀναφέραμε πρὶ πάντων, ἐκμηδενίζονται.

Ἡ Χριστιανικὴ πίστις καὶ ἰδεολογία ὀξύνει τόσο πολὺ τὰ

ψυχικά αισθητήρια, ὥστε ὁ Χριστιανὸς ἠμπορεῖ νὰ ἐκλέξῃ τὸν κατάλληλο σύντροφο τῆς ζωῆς του. Προικωθηρῖες ἢ ἄλλα παράφορα, ἀσυγκράτητα καὶ καταστρεπτικὰ αἰσθήματα εἶναι ξένα ἀπ' τὴ ψυχὴ του. Βλέπει, ζυγίζει καὶ σταθμίζει τὰ πράγματα μὲ μάτια ἐλεύθερα κι' ἀνοικτά. Δὲν πέφτει εὐκολα στὶς παγίδες.

Ἐπειτα κάθε ἐλάττωμα κι' ἀδυναμία, πού σ' ἔνα ἐξωχριστιανικὸ ἀνδρόγυνο ἠμπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ σκηνὲς καὶ προστριβές, χάνεται καὶ σβήνει μέσα στὴν ἀπέραντη γαλανὴ θάλασσα τῆς ἀπειρης ἀγάπης, πού δημιουργεῖ ὁ Ἰησοῦς στὶς καρδιὰς τῶν πραγματικῶν πιστῶν συζύγων. Αὐτοὶ ἀγαποῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, «καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς» (Ἐφεσ. ε', 25). «Ὅπως κάθε ἐπίγειο πρᾶγμα δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρά σύμβολο, ἔτσι κι' ἡ συζυγικὴ σχέσις, ἢ ἔνωσις ἀνδρὸς καὶ γυναικός, εἶναι σύμβολο τοῦ μυστικοῦ γάμου μεταξὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς λυτρωμένης ἀνθρωπότητος». Γι' αὐτὸ «οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα... Οὐδεὶς γὰρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Κύριος τὴν Ἐκκλησίαν (Ἐφεσ. ε', 28-29). Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Παύλου εἶναι ὑπέροχος ὕμνος τῆς χριστιανικῆς συζυγικῆς ἀγάπης. Τὴν ἀμοιβαίαν συζυγικὴν ἀγάπην ἐξυμνῶντας κι' ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, λέγει χαρακτηριστικά: «τίποτε ἄς μὴν εἶναι στὴ γυναῖκα πολυτιμότερο ἀπ' τὸν ἄνδρα καὶ τίποτε ἄς μὴν ποθῆ περισσότερο ὁ ἄνδρας ἀπ' τὴ γυναῖκα. Τοῦτο συγκρατεῖ τὴ ζωὴ ὄλων μας, τὸ νὰ εἶναι ἀγαπημένοι ὁ ἄνδρας κι' ἡ γυναῖκα. Τοῦτο συγκρατεῖ τὸν κόσμον ὀλόκληρον... Ὁ κόσμος ἀποτελεῖται ἀπ' τίς πόλεις, οἱ πόλεις ἀπὸ τὰ σπίτια, τὰ σπίτια ἀπὸ τοὺς ἄνδρες καὶ τίς γυναῖκες».

Στὸν χριστιανικὸ γάμο πραγματοποιεῖται τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἀληθινοῦ ἔρωτος, μὲ τὸν ὁποῖο, ὅπως θὰ ἔλεγε πάλιν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «ἡ κόρη, πού ζῆ ὅλα τῆς τὰ χρόνια μέσα στὸν παρθενικὸ θάλαμο, ἂν καὶ ποτὲ προηγουμένως δὲν εἶχε ἰδῆ τὸν νυμφίον, ἀπ' τὴν πρώτη μέρα τὸν ποθεῖ καὶ τὸν ἀγαπᾷ μὲ στοργὴν σὰν ἰδικόν της σῶμα». Τὸ «μυρίπνοον ἄθος... τοῦ ἔρωτος» (Κ. Καλλίνικος), πού ἐξωραΐζει τὴ ζωὴ, μόνο μέσα στὴν χριστιανικὴ ἀτμόσφαιρα ἀποκτᾷ ὠραία κι' ἰδανικὴ μορφή. Μὲ τὸν χριστιανικὸ γάμο ἐκεῖνοι, πού ἔρχονται σὲ κοινωνία γάμου, βρίσκουν ἀλληλοσυμπλήρωσι κι' ἀλληλοβοήθεια. Τὸ περίσσευμα τοῦ ἑνὸς ἀναπληρώνει τὸ ὑστέρημα τοῦ ἄλλου. Ἔτσι τὸ ἀνθρώπινο ὄν ὀλοκληρώνεται. Τὸ «ἐγὼ» βρίσκει τὴν πλήρη του ἀνάπτυξιν, ὅταν συναντήσῃ τὸ «σύ» καὶ συγχωνευθῆ μαζί του σ' ἓνα «Ἡμεῖς». Μὲ τὸν χριστιανικὸ γάμον οἱ σύζυγοι γίνονται ἓνα ὄν, ἓνα «ἄρσεν καὶ θῆλυ» (Γεν. α', 27) καὶ δημιουργοῦν, ὅπως λέγει ὁ Μπερδιάγιεφ, μιὰ

ένωσι, «στην οποία αποκαθίσταται ἡ ἀνδρόγυνη εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου κι' εὐρίσκει ὁ καθένας ἐκεῖνο τὸ πλάσμα, ποῦ τοῦ εἶναι προκαθωρισμένο».

Ὁ χριστιανικὸς γάμος αὐξάνει τὴ ζωτικότητα. Συντελεῖ στὴν πνευματικὴ καὶ σωματικὴ ἄνθησι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἀφυπνίζει τὶς μυστικὲς καὶ ὑπνώττουςες δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς κοντὰ στὸν Θεό. Καθιστᾷ δυνατὴ μιὰ καθημερινὴ ἀνακούφισι καὶ ἀναζωογόνησι τῆς ψυχῆς μὲ μιὰ ψυχανάλυσι κι' ἐξομολόγησι, ποῦ γίνεται μεταξὺ τῶν συζύγων. Ἀνοίγει τὴ θύρα πρὸς τὸν παραδεισένιον ἐκεῖνον κόσμον, «μέσα στὸν ὁποῖο ὁ ἄνδρας κι' ἡ γυναῖκα ὑποχωροῦν μαζὶ μπροστὰ στὴ δύναμι καὶ ὠραιότητα ἐνὸς βρέφους, σκιρτοῦν μαζὶ γιὰ τ' ἀνέκφραστα θέληγητρά του κι' αἰσθάνονται, πὼς οἱ καρδιές τους περισφίγγονται ἀπ' τὰ μικρὰ χερᾶκια μὲ ἐκπληκτικὴ καὶ μυστηριώδη δύναμι». Ἡ ἀληθινὴ χριστιανικὴ ἀγάπη αὐξάνεται διαρκῶς καὶ εἶναι διαρκῆς καὶ μόνιμη. Δηγοῦνται γιὰ ἓνα χριστιανὸ μὲ ἄσπρα μαλλιά, ποῦ μπορούσε νὰ λέγη γιὰ τὴ γυναῖκα του: «Στὴ μακροχρόνια ζωὴ μου ποτὲ δὲν εἶδα τὴ γυναῖκά μου νὰ μπαίνει ἀπ' τὴν πόρτα, χωρὶς νὰ νοιώθω χαρὰ γι' αὐτήν».

Ἔτσι ὁ σκοπὸς τοῦ γάμου εὐρίσκει τὴν πλήρη ἐκπλήρωσί του μόνο κοντὰ στὸν Ἰησοῦ. Ἡ ἀγάπη πρὸς Αὐτὸν μεταβάλλει τὴν οἰκογένεια σὲ «ἐκκλησία κατ' οἶκον», σὲ ἱερὸ θυσιαστήριο, στὸ ὁποῖο τελεσιουργεῖται τὸ θεῖο κι' ἐξάισιο μυστήριον τῆς ἐκκολάψεως χριστιανικῶν προσωπικοτήτων. Πρῶτα-πρῶτα μέσα στὴν ποιητικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ γάμου αὐτὲς οἱ ψυχὲς τῶν συζύγων ὀδηγοῦνται ἐνωμένες στὴν τελείωσι. Ἡ μία πλασμένη γιὰ τὴν ἄλλη κι' οἱ δύο γιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ζοῦν μιὰ ζωὴ γεμάτη νόημα καὶ σκοπὸ, φτερουγίζοντας ὄλο καὶ πρὸς τὴν ψῆλὰ πρὸς τὶς σφαῖρες τῆς τελειότητος καὶ τῆς ἱεραποστολικῆς ἀκτινοβολίας κι' ἐργασίας. Καὶ τὰ τρυφερὰ μπουμπούκια καὶ λουλούδια, ποῦ θὰ ξανοίξουν τοὺς δροσεροὺς κάλυκας τους μέσα στὸ θερμοκήπιο τῆς ἀγάπης τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς δικιᾶς τῶν ἀγάπης, οἱ καινούργιες ὑπάρξεις, ποῦ σὲ λίγο θὰ φέρουν στὸν κόσμον, θὰ γίνουν τὰ ζωτικὰ στελέχη τῆς αὐριανῆς κοινωνίας κι' οἱ φορεῖς τῆς ἐξυψώσεως αὐτῆς.

Ἄλλ' ἢ «κατ' οἶκον ἐκκλησία» δὲν ἀσκεῖ μόνον τρόπον τινὰ ἐσωτερικὴ ἱεραποστολὴ στὰ μέλη τῆς. Συγχρόνως ἀγωνίζεται καὶ πάνω στὶς ἐπάλξεις τοῦ ὄλου ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Πολλὲς μαρτυρίες, ποῦ ἀναφέρονται στὴ ζωὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, παρουσιάζουν τὴν ἀλήθεια αὐτή. Ἡ φιλανθρωπικὴ ἐργασία, ἡ φιλοξενία, οἱ συγκεντρώσεις στὸ σπίτι μὲ ἄλλους ὁμοῦ ἰδεάτας γιὰ ἱεραποστολικούς σκοπούς, ἡ μεταβολὴ τῶν σπιτιῶν σὲ τόπους λατρευτικῶν συναξέων, ἡ ἐκμετάλλευσις κάθε δυνατό-

τητος γιά τήν επέκτασι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦσαν κι' ἀποτελοῦν μερικῆς πτυχῆς κι' ἐκφάνσεις τοῦ ἔργου τῆς «κατ' οἶκον ἐκκλησίας». Ἐτσι ὁ χριστιανικός γάμος γίνεται κλήσις γιά ὑπηρεσία κι' ἐντονώτερη δημιουργική ἐργασία, δίνει περιεχόμενον στή ζωὴ καὶ εἶναι πηγὴ χαρᾶς, εὐτυχίας, παρηγορίας καὶ σ' αὐτὲς ἀκόμη τίς ἀντίξοες περιστάσεις τῆς ζωῆς.

*
*
*

Ἐπάρχουν λοιπὸν κι' οἱ εὐτυχισμένοι γάμοι, μὰ μόνο μέσα στὰ χριστιανικά πλαίσια. Ὁ χριστιανικός γάμος μεταβάλλει τὴν οἰκογένεια σ' ἓνα κομμάτι τοῦ παραδείσου πάνω στὴ γῆ. Πρέπει λοιπὸν τόσον οἱ νέοι, ποὺ πλάθουν ὄνειρα γιά τὸ μέλλον τους, ὅσον κι' οἱ γονεῖς, ποὺ ποθοῦν τὴν εὐτυχία τῶν παιδιῶν τους, νὰ διαφωτισθοῦν ἔτσι, ὥστε νὰ νοιώσουν καλά, πὼς ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ μόνος δημιουργὸς τῆς τελείας εὐτυχίας στὸν γάμο!

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, δ. Θ.
Καθηγητὴς τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν

ΑΓΙΑΙ ΜΟΡΦΑΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Μεταξὺ τῶν ἁγίων μορφῶν, ποὺ ἔδρασαν στὴν Κύπρο γιά τὸ θρίαμβο τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ποὺ τ' ὄνομά τους ἔμεινεν ἀθάνατο, εἶναι καὶ ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος, αὐστηρὸς ἀσκητὴς καὶ ἅγιος, μὰ καὶ διδάσκαλος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ συγγραφέας πολλῶν ἔργων. Ἐπειτ' ἀπὸ τοὺς πρώτους Κυπρίους Ἀποστόλους Βαρνάβαν καὶ Ἡρακλείδην, ποὺ εἶδαμε τὰ τῆς ζωῆς των καὶ ποὺ ἔδρασαν τὸν Α' αἰῶνα, πολλοὶ ἐκλεκτοὶ Κύπριοι ἀγωνίσθησαν γιά τὴν θρησκεία τοῦ Χριστοῦ καὶ διέδωσαν τὴν νέαν πίστιν σ' ὅλη τὴν μεγαλόνησο. Ἐκκλησίες, μοναστήρια, κέντρα λατρείας ἐδημιουργήθησαν. Καὶ κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ἡ Ἑλληνορθοδοξία ἦταν σὲ πλήρη ἀκμῆ. Τότε ἐφάνη ἐκεῖ ἡ μεγάλη ἐκείνη μορφή τοῦ Νεοφύτου.

*

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἐγεννήθη τὸ 1134 στὰ Λεύκαρα τῆς Κύπρου, πόλη τῆς περιφέρειας Ἀμαθούντων, ἀντικρὸν στὸ βουνὸ Ὀλυμπος, ποὺ σήμερον λέγεται Σταυροβούμι. Ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια ὁ Νεόφυτος ἐπρόσεξε τίς κακίες τοῦ γύρω κόσμου, τὰ κακὰ τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ σκεπτόταν πὼς μπορεῖ νὰ διορθώσῃ τὰ κακὰ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν τριβὴν τῆς καθημερινῆς ζωῆς, γιά ν' ἀφοσιωθῇ στὴ θρησκεία.

“Όταν ἦτο 18 χρονῶν οἱ γονεῖς του ἤθελαν νὰ τὸν παντρέψουν, ἀλλ’ ἐκεῖνος ἐσκέπτετο πῶς νὰ φύγη γιὰ ν’ ἀφιερωθῆ στὸν μοναστικὸν βίον. Καὶ πραγματικὰ ἕνα πρωτὶ κατάφερε νὰ φύγη ἀπὸ τὸ χωριὸ του κρυφὰ καὶ πῆγε πεζὸς στὸ Μοναστήρι τοῦ Χρυσοστόμου, στὴ νότια πλευρὰ τῆς ὁροσειαῆς τοῦ Πενταδακτύλου. Οἱ γονεῖς του τὸν ἐζήτησαν σ’ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Κύπρου καὶ κατόπιν ἀπὸ δύο μῆνες τὸν βρῆκαν. Τότε ὁ Νεόφυτος ἐγύρισε στὸ σπίτι του καὶ μὲ εἰρηνικὸ καὶ συμβιβαστικὸ τρόπο ἐπέτυχε τὸ σκοπὸ του. Ἐπεισε τοὺς γονεῖς του ν’ ἀκυρώσουν κάθε συμφωνία γιὰ τὸν γάμο του καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ ἐπιστρέψῃ στὸ Μοναστήρι.

Ξαναγύρισε λοιπὸν ὁ Νεόφυτος στὴ Μονὴ Χρυσοστόμου καὶ ἔλαβε τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Ἐπτὰ χρόνια πέρασαν ἐκεῖ. Κατὰ τὰ πέντε καλλιεργοῦσε τ’ ἀμπέλια τῆς Μονῆς καὶ στὰ κατόπιν δύο ἦταν παρεκκλησιάρχης στὴν ἐκκλησία.

“Όταν ἐμπῆκε στὴ Μονὴ ἦταν τελείως ἀγράμματος. Μὰ μέσα στὰ ἑπτὰ αὐτὰ χρόνια ὄχι μονάχα ἔμαθε γραφὴ καὶ ἀνάγνωσι, ὄχι μονάχα ἐμελετοῦσε τὰ θρησκευτικὰ βιβλία, ἀλλ’ ἐπῆρε καὶ τέτοια ἑλληνικὴ μόρφωσι, ὥστε ἀργότερα ἀνεδείχθη σὲ ἀξιόλογον συγγραφέα.

Κατόπιν ἀπὸ τὰ ἑπτὰ χρόνια τῆς διαμονῆς στὴ Μονὴ καὶ τῆς μορφώσεώς του ἐκεῖ ἔφυγε γιὰ τὴν Παλαιστίνη καὶ περιῆλθεν τοὺς θεοβαδίστους ἐκείνους τόπους. Ἐπῆγε στὴν Τιβεριάδα, εἰς τὰ Μάγδαλα, εἰς τὸ ὄρος Θαβάρ, στὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα, εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ σ’ ἄλλα σημεῖα τῶν Ἁγίων Τόπων. Ἐξί μῆνες γύριζε. Μὰ δὲν εὗρηκε τόπον γιὰ νὰ μείνῃ καὶ νὰ ζῆσῃ ἀσκητικὴ ζωὴ, ὅπως ἤθελε. Μὲ θλιμμένη ψυχὴ ξαναγύρισε στὸ μοναστήρι τοῦ Χρυσοστόμου, μὲ τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ κεῖ νὰ φύγη γιὰ τὸ Ἁγιὸν Ὄρος.

Κατέβη λοιπὸν στὸ λιμάνι τῆς Πάφου, ὅπου εὗρηκε καράβι, ποὺ μποροῦσε νὰ τὸν μεταφέρῃ στὸ Ἁγιὸν Ὄρος. Οἱ φρουροὶ ὅμως τοῦ τελευταίου τὸν ἐθεώρησαν ὑποπτον καὶ τὸν ἔπιασαν. Τὸν ἔκλεισαν στὴ φυλακὴ καὶ στὸ μεταξὺ τὸ καράβι ἔφυγε. Ὡστόσο βρέθηκαν κάποιοι εὐσεβεῖς ἄνθρωποι καὶ μεσολάβησαν καὶ ἔτσι ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴ φυλακὴ. Δὲν ἤξερεν ὅμως τώρα τί νὰ κάμῃ... Σκεπτικὸς καὶ στενοχωρημένος προχώρησε στὰ βορειοδυτικὰ τοῦ λιμανιοῦ. Σὲ ἀπόσταση μιᾶμισης ὥρας μὲ τὰ πόδια ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά βρῆκε ἕνα στενὸ φαράγγι, τριγυρισμένο ἀπὸ βουνὰ καὶ μιὰ βρυσούλα. Αὐτὸ τὸ σημεῖο ἦταν κρυμμένο ἔτσι, ποὺ μονάχα ἀπὸ τὴ θάλασσα διακρινόταν. Ἦταν ἐκεῖ καὶ μιὰ μικρὴ σπηλιά. Ἐκεῖ ἀπὸ τὴν 24 Ἰουνίου 1159 ἄρχισε νὰ μονάζῃ ὁ Νεόφυτος.

“Όταν ἐπέισθη ὅτι ὁ τόπος ἦταν ἡσυχος τελείως, ἄρχισε νὰ λαξεύη τὸ σπήλαιον καὶ νὰ τὸ μεγαλώη. Μετὰ ἓνα χρόνο, τὸν Σεπτέμβρη τοῦ 1160, εἶχε δημιουργήσει ἐκεῖ ἐκκλησίαν μὲ τ’ ὄνομα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἐκεῖ προσευχόταν καὶ πλάι κοιμώταν. Ἐζοῦσε κατάμονος, ἀσκήτευε καὶ ὀλοένα καλλιτέρευε τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ γύρω. Ἔτσι ἔζησεν ἑπτὰ χρόνια.

Ἐκεῖνα τὰ χρόνια ἔγινε Μητροπολίτης Πάφου ὁ Βασίλειος ὁ Κίναμος, πού κάτι ἔμαθε γιὰ τὸν ἀσκητὴ Νεόφυτο, γιὰ τὴν εὐσέβεια καὶ γιὰ τὴν ἀγιοσύνη του. Μιὰ ἡμέρα λοιπὸν πῆγε νὰ τὸν ἰδῆ καὶ τὸν ἐγνώρισε καλά. Τέσσερα χρόνια ὁ Βασίλειος ἐπήγαινε τακτικὰ στὸ ἀσκητήριον τοῦ Νεοφύτου. Ἔτσι τὸν ἔπεισε νὰ τὸν χειροτονήσῃ ἱερέα, διὰ νὰ λειτουργῆ στὴν ἐκκλησίαν του καὶ τοῦ ἔδωκε καὶ βοήθον.

Ἀπὸ τότε ὁ Νεόφυτος ἐστόλισε περισσότερο τὴν ἐκκλησίαν. Ἐζωγράφιζε καὶ ὁ ἴδιος. Καὶ οἱ ἀγιογραφίες του σώζονται ἕως σήμερα.

Στὸ μεταξύ ἡ φήμη τοῦ Νεοφύτου ὡς ἀγίου ἀσκητῆ ξαπλώθηκε σ’ ὅλη τὴν Κύπρο. Ἄλλ’ ἔτσι ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ἔχασε τὴν ἡσυχίαν του. Ἀπὸ παντοῦ ἔφθαναν στὸ μοναστήρι του ἱερεῖς καὶ μοναχοί, ἀλλὰ καὶ εὐσεβεῖς λαϊκοί. Αὐτὸ τὸ προσκύνημα ὀλοένα αὐξάνε κ’ ἔφτασε σὲ τέτοιο σημεῖο, πού ὁ Νεόφυτος δὲν μπορούσε οὔτε νὰ προσευχηθῆ ἄνετα... Ἐξ ἄλλου ἀναγκάστηκε νὰ δεχθῆ μαθητάς... Εἶχε λοιπὸν ἀνάγκη ν’ ἀπομονωθῆ. Κ’ ἔτσι ἀποφάσισε νὰ δημιουργήσῃ μιὰ νέα σπηλιά πάνω ἀπὸ τὴν πρώτη. Ἦταν τότε ἡλικίας 65 χρονῶν. Μὰ δὲν ἐδίστασε ν’ ἀρχίσῃ ἐργασία κουραστικὴ καὶ σκληρὴ. Ἔσκαψε τὸ βράχο μ’ ἐπιμονὴ κ’ ὑπομονή. Μόλις ἄρχισεν ὅμως, ἐκινδύνευσε νὰ σκοτωθῆ ἀπὸ ἓνα τεράστιον βράχον πού ξεκόλλησε ξαφνικά. Ἄλλ’ ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος. Μετὰ πολλοὺς κόπους ὁ Νεόφυτος ἔφτιασε τὸ νέο του ἀσκητήριον κ’ ἔμεινεν ἐκεῖ κατάμονος.

*

Μιὰ ζωὴ αὐστηρὰ ἀσκητικὴ περνοῦσεν ἐκεῖ ὁ “Ἅγιος Νεόφυτος. Μὰ δὲν ἦταν μονάχα ἀσκητής. Ἦταν καὶ σοφός. Ἔνας ἀπὸ τοὺς πιδὸ μορφωμένους τῆς ἐποχῆς του. Πάνω σ’ ἓνα πέτρινον τραπεζάκι, πού τὸ ἔφτιαξεν ὁ ἴδιος, ἔγραψε πολλὰ βιβλία, πού δείχνουν τὴν μόρφωση καὶ σκέψη καὶ ἀτράνταχτη θρησκευτικὴ πίστη.

Ἐκεῖ στὸ ἀσκητήριόν του, πού πῆρε τ’ ὄνομα Ἐγκλειστρα, κατὰ τὰ 55 χρόνια, πού ἔζησεν ἐκεῖ ὁ “Ἅγιος, συνέθεσε κ’ ἐτελείωσε τ’ ἀκόλουθα γραπτὰ ἔργα: τρεῖς μεγάλους πανηγυρικούς, δύο βιβλία ἐπιστολῶν ψυχωφελῶν, βιβλίον ἐκ 50 κεφαλαίων

ὅπου ἐρμηνεύεται τὸ «Ἄσμα Ἀσμάτων», ἐρμηνείαν τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαβίδ, ἐρμηνείαν κανόνων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, δισδεκάλουον Καινῆς καὶ Παλαιᾶς νομοθεσίας, ἐρμηνείας δεσποτικῶν ἐντολῶν, βίβλον κατηχήσεων, κατανυκτικὰ στιχηρὰ καὶ ἄλλα. Εἶναι ἀληθινὰ ἀξιοθαύμαστον πῶς κατώρθωσε νὰ μορφωθῆ σχεδὸν μόνος τοῦ ὁ Ἅγιος Νεόφυτος καὶ νὰ φθάσῃ στὸ σημεῖον τῆς μορφώσεως, ὥστε νὰ γράψῃ ἔργα τόσο σημαντικῆς ἀξίας ἀπὸ ἀπόψεως ἐρμηνευτικῆς καὶ ἀσκητικῆς, ἀλλὰ καὶ θεολογικῆς καὶ προσέτι ρητορικῆς.

*

Περνοῦσε λοιπὸν τὰ χρόνια τοῦ ὁ Νεόφυτος συγγράφοντας, διδάσκοντας καὶ προσευχόμενος. Σὲ ἡλικίαν 80 χρονῶν, τὸ 1214, ἔγραψε τὴν Διαθήκην του, πού ἀποτελεῖ θερμὴ θρησκευτικὴ διδασκαλία. Μὰ ἔφτασε στὰ 90 χρόνια του καὶ ζοῦσεν ἀκόμη τὴν ἅγια ζωὴ του στὸ ἀσκητήριον τῆς Ἐγκλείστρας. Ἐτοίμασε τότε τὸν τάφον του καὶ μάζεψε τοὺς μαθητάς του. Τοὺς ἀνάγγειλε πῶς θὰ πεθάνῃ καὶ τοὺς ἔδωσε τίς τελευταῖες χριστιανικὰς συμβουλὰς καὶ παραγγελίας. Ἦταν 12 Ἀπριλίου 1224 ἡμέρα, πού ἡ ψυχὴ του ἔφυγε στοὺς οὐρανοὺς.

Ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ζωῆς ἀκόμα τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου, τὸ Μοναστήριον του πῆρε τ' ὄνομα Ἐγκλείστρα καὶ ὁ Ἅγιος ὀνομάσθηκε Ἐγκλείστος, ἐπειδὴ κλείστηκε στὸ μικρὸ Ἀσκητήριόν του.

Τὸ Μοναστήριον τοῦ Νεοφύτου στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας κινδύνευε νὰ καταστραφῆ. Οἱ μοναχοὶ του δὲνμποροῦσαν νὰ ζήσουν κ' ἕνας-ἕνας ἔφευγαν ἀπὸ κεῖ. Κ' ἔτσι τὸ Μοναστήριον ἔμεινεν ἔρημον. Ἐπαιρνε πιά τὸ δρόμον τῆς καταστροφῆς του. Ἀλλὰ στὰ 1631 βρέθηκεν ἕνας ἡγούμενος μὲ δυνατὴ θέληση, πού λέγονταν Λεόντιος. Μόνος ἐγκατεστάθη στὸ Μοναστήριον. Καὶ ὅμως σὲ λίγα χρόνια κατάφερε νὰ δώσῃ στὸ Μοναστήριον νέα ζωὴ καὶ νὰ συγκεντρώσῃ ἐκεῖ γύρω του ὄσους μοναχοὺς χρειάζονταν γιὰ τίς τελετὰς καὶ γιὰ τὴν καλλιέργειαν κ' ἐπίβλεψη τῶν κτημάτων τοῦ Μοναστηριοῦ, πού ἀπ' αὐτὰ ἐζοῦσαν καὶ οἱ μοναχοὶ.

Ὡστόσο δὲν ἤξευραν τίποτε γιὰ τὸν τάφον τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Μοναστηριοῦ, οὔτε ὁ ἡγούμενος οὔτε οἱ μοναχοὶ. Στὰ 1757 ὅμως τυχαῖα εὗρέθη καὶ ὁ τάφος καὶ τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου, ὅπως τὸ εἶχαν θάψῃ πρὶν ἀπὸ 533 χρόνια!

Ἀπὸ τότε τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου ξαναβρῆκε τὸν εἰρηνικὸν δρόμον του καὶ μπόρεσε νὰ ζήσῃ ἕως σήμερον.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
Ἡ Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ὁ κ. Φώτης Κόντογλου σὲ κάθε του πνευματικὴ ἐκδήλωση λογοτεχνικὴ ἢ καλλιτεχνικὴ ἱεραρχεῖ μέσα στὸ ναὸ τῆς τέχνης. Ὅ,τι γράφει γιὰ τὴ λογοτεχνία ἢ γιὰ τὴ ζωγραφικὴ προέρχεται ἀπὸ πνευματικὴ ὀριμότητα, ἀπὸ κατασταλαγμένη ψυχικὴ ἐμπειρία καὶ ἀπὸ μιὰ καλλιτεχνικὴ συνείδηση, ποὺ θέλει νὰ προσφέρει τὸν πακτωλὸ τῶν αἰσθημάτων του, ποὺ εἶναι ἀστείρευτος. Ὅταν διαβάξῃ κανεὶς τὸν Κόντογλου, νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ χτυπάῃ μὲ τὴ δική του καρδιά. Ἐκεῖνα, ποὺ γράφει, εἶναι γεμάτα φῶς, ἓνα φῶς ποὺ διαπερνάει τὰ σκοτάδια καὶ φωτίζει ἀκόμα καὶ τὶς σβυσμένες καρδιές. Ἐχει μιὰ γλῶσσα οὐράνια ὁ συγγραφέας αὐτός, ποὺ νομίζεις ὅτι μιλάει μὲ τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ τὴν ἐντύπωση εἶχα σχηματίσει ὅταν πρωτοδιάβασα τὸν Κόντογλου πολλὰ χρόνια τώρα σ' ἓνα περιοδικὸ ποὺ ἔβγαζε ὁ Βέλμος. Τὴν ἴδια ἐντύπωση ἔχω καὶ τώρα ποὺ τὸν ἔχω διαβάσει πολλές φορές σὲ ἐφημερίδες καὶ λογοτεχνικὰ περιοδικὰ. Τελευταῖα πάλι ἔνοιωσα μεγάλη χαρὰ ποὺ διάβασα ἓνα βιβλίον τοῦ λιγοσέλιδο, ποὺ κυκλοφόρησε μὲ τὸν τίτλον «ἡ λειτουργικὴ τέχνη ἢ ἡ Βυζαντινὴ ζωγραφικὴ» καὶ ποὺ εἶχε τὴν εὐγένεια καὶ τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ τὸ στείλῃ. Ὅποιος τὸ διαβάσῃ, θὰ καταλάβῃ ἀμέσως πῶς ὁ συγγραφέας του ἐξακολουθεῖ νὰ ἐργάζεται μὲ τὴν ἴδια πάντα εὐσυνειδησία καὶ τὴν ἀνώτερη ἀντίληψη τοῦ καθήκοντος σὰν τεχνίτης. Μέσα σ' αὐτὸ μᾶς δίνει ἀνάγλυφον τὴν ψυχικὴν του εἰκόνα. Μᾶς παρουσιάζεται σὰν ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ λεπτοὺς ἐρμηνευτὰς τῆς λειτουργικῆς τέχνης. Μᾶς δίνει μιὰ καινούργια πτυχὴ τῶν σκέψεων καὶ τῶν γνώσεών του. Μᾶς δείχνεται ἓνας δημιουργὸς μὲ τὸ μεγάλο χάρισμα τοῦ ὕφους, ἑνὸς ὕφους ἀναγλύφου καὶ πλαστικοῦ. Ὁ Φ. Κόντογλου ζῆ σ' ἓνα δικό του κόσμον ποὺ αἰσθάνεται βαθειὰ πίστιν στὰ ἰδανικὰ τῆς τέχνης. Ἀφοῦ μᾶς ἐξηγεῖ πρῶτα τὴ διαφορὰ ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς κοσμικῆς τέχνης καὶ τῆς λειτουργικῆς, διαφορὰ ἀρκετὰ μεγάλη γιὰτὶ ἡ κοσμικὴ τέχνη ἔχει σκοπὸ νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ συγκινήσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἐνῶ σκοπὸς τῆς λειτουργικῆς τέχνης εἶναι νὰ ἀποπνευματώσῃ τὸ πρόσωπον ποὺ ζωγραφίζει ὁ τεχνίτης καὶ νὰ γεννήσῃ στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου τὴν κατάνυξιν, μᾶς μιλεῖ γιὰ τὸν τροῦλλον ἢ κουμπὲ τῆς ἐκκλησίας, γιὰ τὸν τρόπο ποὺ πρέπει νὰ ζωγραφίζεται, γιὰ νὰ καταλήξῃ ὕστερα στὴν περιγραφὴ τοῦ παντοκράτορα. Μᾶς λέει γιὰ τὶς δυσκολίες, ποὺ παρουσιάζει σὲ κάθε ἀγιογράφον ἢ ζω-

γράφησὶ του, γιατί πρέπει τὸ πρόσωπό του νὰ σταλάζη στὴν ψυχὴ τοῦ χριστιανοῦ, πού θὰ τὸν κυττάζη, ὅλα τὰ συναισθήματα τῆς πραότητος, τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ταπεινωσύνης, τῆς αὐστηρότητος, τῆς συγκατάβασης. Τὰ ἔργα τῶν ἁγιογράφων τῆς Δύσης μᾶς λέει ὁ κ. Κόντογλου δὲν ἔχουν καμιὰ σχέσι μὲ τὴ λειτουργικὴ τέχνη, γιατί τὸ ὕφος πού δίνουν οἱ ἁγιογράφοι στοὺς πίνακίς τους εἶναι κοσμικὸ καὶ πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ ζωγραφικὴ. Τὸ χέρι τοῦ τεχνίτη τῆς λειτουργικῆς τέχνης τὸ ὀδηγεῖ ἢ Χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ψυχὴ του νοιώθει τὴν ἱερὴ παρουσία του, αἰσθάνεται τὴ θεία ἐπαφὴ μαζί του. Γενικὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Φ. Κόντογλου γεμίζει κατάνυξι τὴν ψυχὴ καὶ τὸ διάβασμά του μεταφέρει τὸν ἀναγνώστη στὴν καρδιά τῆς Βυζαντινῆς ζωῆς.

ΑΝΤ. ΚΑΝΑΚΑΡΗΣ

ΑΙ Αἴρεσεις

ΟΙ “ΑΝΤΒΕΝΤΙΣΤΑΙ,,
ΚΑΙ ΟΙ “ΑΝΤΒΕΝΤΙΣΤΑΙ ΤΗΣ Ζ’ ΗΜΕΡΑΣ,,

*Κατὰ τὴν Δευτέραν “Ἐλευσιν τοῦ Κυρίου
καὶ τὴν Μέλλουσαν Κρίσιν θὰ ὑπάρξῃ ἀνταπόδοσις.*

Ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης καθίσταται πλέον ἢ βέβαιον, ὅτι κατὰ τὴν Δευτέραν τοῦ Κυρίου Ἐλευσιν καὶ τὴν τελικὴν Κρίσιν θὰ ὑπάρξῃ ἀνταπόδοσις.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ὀμιλεῖ σαφέστατα περὶ μισθαποδοσίας. Συγκεκριμένως λέγει: «Μὴ ἀποβάλητε τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἣτις ἔχει μισθαποδοσίαν μεγάλην» (Ἐβρ. 10,35). Ἀλλαχοῦ δὲ ὡσαύτως ἀναφέρει: «Πίστει Μαυσῆς μέγας γενόμενος, ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ..., ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν» (Ἐβρ. 11, 25-26). Ἐπὶ πλέον οἱ Χριστιανοὶ παροτρύνονται, διὰ νὰ μὴ ἀμελοῦν τὴν σωτηρίαν διὰ τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς μισθαποδοσίας. «Εἰ γὰρ ὁ δι’ ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας;» (Ἐβρ. 2,2). Ὁ Θεὸς εἶναι μισθαποδότης καὶ ὀφείλεται πίστις εἰς τὴν ιδιότητα αὐτὴν τοῦ Θεοῦ. «Πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἔστι καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται» (Ἐβρ. 11,6).

Ἡ μισθαποδοσία ὅμως δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς τοὺς δικαίους, ἀλλ' ὡσαύτως εἰς τοὺς ἀπίστους καὶ ἁμαρτωλοὺς. Ὁ δίκαιος Κριτῆς θὰ ἀποβῆ αὐστηρὸς Κριτῆς καὶ θὰ ἀπαιτήσῃ λόγον τῶν πράξεων ἐνὸς ἐκάστου. «Μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ» (Ματθ. 16,27). Ὁ Θεὸς «ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ρωμ. 2,7). Θὰ ἀποδοθῆ λόγος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὄχι μόνον διὰ τὰς πράξεις των, ἀλλὰ καὶ διὰ κάθε ἀνωφελῆ λόγον: «Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως» (Ματθ. 12,36).

Οὐδεὶς θὰ ἐξαιρεθῆ τῆς κρίσεως. Καθεὶς δὲ θὰ λάβῃ συμφώνως πρὸς ὅσα ἔπραξε ἀναλόγως ἀμοιβὴν ἢ τιμωρίαν. «Τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἐκάστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν» (Β' Κορ. 5,10). Ὅχι ἐκμηδενισμός, ὡς διδάσκουν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ Χιλιασταί, ἀναμένει τοὺς τὰ «φαῦλα πράξαντας» (Ἰωάν. 5,30), ἀλλ' αἰώνιος κόλασις καὶ καταδίκη. Οἱ μὴ πιστεύσαντες Ἰουδαῖοι θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρῶς. «Οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων» (Ματθ. 8, 12-13). Ἡ τιμωρία τῆς προδοσίας τοῦ Ἰούδα οὐδὲν ἄλλως θὰ ἦτο τιμωρία, ἐὰν ἐτιμωρεῖτο οὗτος δι' ἐκμηδενίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν τελικὴν κρίσιν. Ἐὰν ἐξεμηδενίζετο ὁ κατάδικος, θὰ ἦτο ὡς ἐὰν δὲν ἐγεννᾶτο, ἀλλ' ὁ Κύριος ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ ἐννοεῖ ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον: «Οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος» (Ματθ. 26, 24. Μάρκ. 14,21). Εἰς τὴν παραβολὴν τῶν ταλάντων (Ματθ. 25, 14-30) ὁ Κύριος διατάσσει διὰ τὸν δοῦλον, λέγων: «τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων» (στιχ. 30). Εἰς τὴν Παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου (Λουκ. 16, 19-31) ὁ πλούσιος «ὑπῆρχεν ἐν βασάνοις» (στιχ. 23) διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐν τῇ ζωῇ ἀσπλαγχτίαν. Εἰς ἐτέραν παραβολὴν (Λουκ. 12, 46. Ματθ. 24, 50-53) ὁ κακὸς δοῦλος τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ὅστις «διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσεται· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων». Εἰς τὴν παραβολὴν τῆς σαγήνης (Ματθ. 13, 47-50) ὡσαύτως διδάσκει ὁ Κύριος περὶ χωρισμοῦ τῶν δικαίων ἀπὸ τοὺς πονηροὺς καὶ περὶ τῆς τιμωρίας τῶν τελευταίων: «Ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ

βρυγμὸς τῶν ὀδόντων» (στίχ. 49, 50). Παρόμοια διδάσκονται καὶ εἰς τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων (Ματθ. 13, 36-43).

Τιμωρίαι τῶν ἀδίκων ἀναφέρονται καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐπιστολῶν Πέτρου: «Οἶδε Κύριος. ἀδίκους εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν» (Β' Πέτρ. β', 9). Καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἀναφέρονται τιμωρίαι τῶν διαφόρων ἁμαρτωλῶν διὰ τῶν λόγων: «Τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένη ἐν πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἐστὶν ὁ θάνατος ὁ δευτέρος» (Ἀποκ. 21,8). Τὸ ὅτι αἱ τιμωρίαι δὲν θὰ εἶναι προσωριναί, ἀλλ' αἰώνιοι, καθίσταται φανερόν ἐκ τοῦ ἐξῆς χωρίου: «Τοῖς δὲ... ζῶν αἰώνιον, τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή· θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν» (Ρωμ. 2, 7-9).

Ἡ αἰωνιότης τῶν τιμωριῶν τῶν ἀδίκων καὶ φαύλων ἀποδεικνύεται ἀναμφισβητήτως εἰς τὴν διήγησιν τοῦ Κυρίου περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ μὲν κακοὶ θὰ πορευθοῦν «εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον» καὶ «εἰς κόλασιν αἰώνιον», οἱ δὲ δίκαιοι εἰς «ζῶν αἰώνιον» (Ματθ. 25, 41, 46). Ὡσαύτως καὶ ἄλλοτε ὁ Κύριος ὁμίλησε περὶ τοῦ αἰωνίου καὶ ἀσβέστου πυρὸς (Ματθ. 18, 8. Μάρκ. 9, 43-48).

Ὡστε οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται νὰ χωρέσῃ, ὅτι θὰ ὑπάρξῃ διὰ τοὺς ἀνθρώπους τιμωρία ἢ ἀμοιβὴ ἀναλόγως τῶν πράξεων των καὶ ὅτι ἀμφότεραι θὰ εἶναι αἰώνιοι. Τέλος οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται νὰ ὑπάρξῃ περὶ τῆς καταδίκης καὶ αἰωνίου τιμωρίας τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ πατρὸς τῆς ἁμαρτίας, τοῦ Σατανᾶ. Ὡς προφητεύεται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, «ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» (Ἀποκ. 20, 10).

Ἄσυνέπειαι τῶν Ἀντβεντιστῶν.

Ἡ ἀσυνέπεια τῶν Ἀντβεντιστῶν εἶναι συνηθισμένον γεγονός. Συγκεκριμένως οἱ Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἐβδόμης ἡμέρας κατ' ἀρχὰς ἤρχιζον τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου κάθε Παρασκευὴν τὴν ἡμέραν μεταμεσημβρινὴν ὥραν. Ἀργότερα ὅμως ἀνεκάλυψαν, ὅτι τὸ Σάββατον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἤρχιζε μὲ τὴν Δύσιν τοῦ ἡλίου, ὅποτε συνεμορφώθησαν μὲ τὰς ἀνακαλυφθείσας διατάξεις. Ἐπὶ ἐν διάστημα ἐπέβαλλον ἀπόλυτον χορτοφαγίαν εἰς τοὺς ὀπαδούς των κατεδικάζον κάθε Ἐκκλησίαν, ὀργάνωσιν ἢ σωματεῖον

ἀπηγόρευον τὴν χρῆσιν τῆς ψήφου καὶ τὴν φοίτησιν τῶν παιδιῶν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα. Ἀργότερα ἤρχισαν νὰ καταργοῦν βαθμηδὸν τὰς ἀπαγορεύσεις αὐτάς. Τέλος δὲ τὸ 1951 μία ὁμὰς ἐξ αὐτῶν ἐχωρίσθη ἐκ τοῦ κυρίου σώματός των λόγῳ μὴ παραδοχῆς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι τηροῦν τὴν ἀργίαν τῆς Κυριακῆς καὶ ὀνομάζονται ἐκ τοῦ διαχωρισμοῦ των καὶ ἐφεξῆς «Ἀντβεντισταὶ τῆς Ὀγδόης Ἡμέρας».

Ὁμοιότης Ἀντβεντιστῶν καὶ Χιλιαστῶν.

Αἱ κυριώτεραι ὁμοιότητες τῶν Ἀντβεντιστῶν καὶ Χιλιαστῶν εἶναι αἱ ἐξῆς: 1) Δὲν πιστεύουν τὸν Χριστὸν ὡς Θεόν. 2) Μὴ πιστεύοντες εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Θεόν, δὲν πιστεύουν εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα. 3) Δὲν πιστεύουν εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Ἀγ. Πνεύματος. 4) Δὲν πιστεύουν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. 5) Δὲν πιστεύουν εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν. 6) Δὲν παραδέχονται τὴν Ἐκκλησίαν. 7) Παραδέχονται ὑλικὴν καὶ ἐπίγειον βασιλείαν. 8) Διαστρέφουν παρερμηνεύοντες τὰς Γραφάς. 9) Ἔχουν πολλὰς ἀσυνεπείας. 10) Ἔχουν ἀμφότεραι ἰουδαῖζοντα χαρακτηριστικά.

Οἱ Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ Ἀντβεντιστικὴ αἵρεσις τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα διὰ προσφύγων, οἱ ὅποιοι ἦλθον ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ 1922. Αὐτοὶ κατ' ἀρχὰς ἴδρυσαν εὐκτήριον οἶκον εἰς τὸν συνοικισμὸν Νικαίας παρὰ τὸν Πειραιᾶ. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἴδρυσαν τὸν πρῶτον εὐκτήριον οἶκον τὸ 1950 ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κεραμεικοῦ 13. Ἀργότερα μετεφέρθη ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ 18 τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ὅπου καὶ ἀκοδομήθη ὁ ἤδη ὑπάρχων εὐκτήριος οἶκος καὶ ἡ κατοικία τοῦ πάστορος αὐτῶν. Συμφώνως πρὸς τὰς πληροφορίες, ποὺ συνελέξαμεν, τὸ οἰκόπεδον διὰ τὸν εὐκτήριον οἶκον ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ Α. Χριστοφορίδου, πατρὸς τοῦ ἤδη ὑπηρετοῦντος «ποιμένου», δηλαδὴ τοῦ πάστορος αὐτῶν Χριστοφόρου Α. Χριστοφορίδου, ὁ ὁποῖος ἐζῆσε ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἦδη ὡς διάδοχος τοῦ Χ. Χριστοφορίδου διὰ τὴν διαποιήμανσιν τῶν ἐν Ἀθήναις Ἀντβεντιστῶν τῆς Ἑβδόμης ἡμέρας ἐτοιμάζεται εἰς νέος, ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐνταῦθα καὶ ἔχει τὸ ὄνομα Τζορμάνε. Μικραὶ ὁμάδες ὁπαδῶν τῶν Ἀντβεντιστῶν τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας ὑφίστανται προσέτι ἐν Νικαίᾳ (παρὰ τὸν Πειραιᾶ, ὁδ. Σολωμοῦ 22), ἐν Θεσσαλονίκῃ (ὁδ. Λαχανᾶ Νοσοκομείων 50), ἐν Βερροίᾳ (ὁδ. Περικλέους 6), ἐν Κατερίνῃ (ὁδ. Σαρανταπόρου-Κρέσνης). Κατὰ πᾶσαν

πιθανότητα και οί 'Αντβεντισταί, πού εἶναι ἐγκατεστημένοι εἰς τὰς πόλεις ταύτας, ἤλθον ὡσαύτως ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Ἡ ἐργασία τῶν συνίσταται εἰς κηρύγματα κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακὴν, εἰς Κατηχητικὰ Σχολεῖα, πού ὀνομάζονται «Κυριακά», ἀλλὰ λειτουργοῦν κατὰ Σάββατον, ὅπως καὶ εἰς συμπροσευχὴν καθ' ἑκάστην Τετάρτην. Τὸ πρόγραμμα εἶναι κοινὸν διὰ πάσας τὰς ομάδας αὐτῶν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ὁμάς τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ πλέον καθ' ἑκάστην Τρίτην ἀπασχολεῖται μὲ τὴν μελέτην διαφόρων προφητειῶν. Κατὰ τρίμηνον, καὶ συγκεκριμένως κατὰ τὸ τελευταῖον Σάββατον αὐτοῦ, τελεῖται ἡ λεγομένη «Εὐχαριστία», πού ἔχει ἄκρως προτεσταντικὸν χαρακτῆρα, δηλ. πιστεύεται ὡς τύπος ἀπλῶς καὶ ὄχι ὡς μυστήριον. Κατὰ τὴν «Εὐχαριστίαν» μεταλαμβάνουν πάντες οἱ βεβαπτισμένοι. Τὸ βάπτισμα αὐτῶν τελεῖται εἰς μεγάλην ἡλικίαν. Πάντες οἱ προσηλυτιζόμενοι μετὰ τρίμηνον κατήχησιν καὶ τήρησιν τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου βαπτίζονται ἀπὸ τὸν πάστορα ἐντὸς ὕδατος διὰ μιᾶς καταδύσεως εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καθ' ἡμέρας, τὰς ὁποίας ὀρίζουν, διενεργοῦν διάδοσιν τῶν ἰδεῶν τῶν μέσῳ τοῦ «Ἐσωτερικοῦ Ἱεραποστολικοῦ Συνδέσμου» κατ' «εὐαγγελιστικὰς» καλουμένας ἐπισκέψεις.

Αἱ εὐαγγελιστικαὶ ἐπισκέψεις συνίστανται εἰς κατ' οἶκον συγκεντρώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἀναγινώσκονται περιοδικὰ τῆς αἵρέσεως καὶ ἀκολουθοῦν συζητήσεις ἐπὶ ἐνδιαφερόντων αὐτοῦς ζητημάτων. Καθιερῶνουν ἐβδομάδας ὡς π. χ. ἐβδομάδας χριστιανικῆς οἰκογενείας, κατὰ τὰς ὁποίας εἰς τὰ κηρύγματα, τὰς συγκεντρώσεις καὶ τὰς συζητήσεις ἐξετάζονται ἀποκλειστικῶς θέματα ὡς π.χ. «Ἡ μητέρα», «Ἡ οἰκογένεια» κ.λ.π.

Ἐκαστον βεβαπτισμένον μέλος εἶναι ὑποχρεωμένον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἀρχῶν τῶν, ἡ ὁποία διενεργεῖται διὰ πωλήσεως βιβλίων, ὡς καὶ ὑποχρεωτικῆς διαδόσεως τῶν διαφόρων σειρῶν τῶν μαθημάτων, τὰ ὁποῖα φέρουν τὸν τίτλον «Ἡ ἐλπίς τοῦ κόσμου».

Ἐκάστη σειρά τῶν μαθημάτων «Ἡ ἐλπίς τοῦ κόσμου» ἀποστέλλεται ταχυδρομικῶς εἰς διάφορα πρόσωπα, πού ὑποδεικνύουν κυρίως οἱ ὀπαδοὶ τῆς αἵρέσεως. Εἰς τὰ μαθήματα ἐσωκλείεται καὶ ἐν ἐρωτηματολόγιον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ὑπὸ τοῦ παραλήπτου καὶ ἀποσταλῆ πρὸς τὸ κέντρον. Τὰ ἐντυπα «Ἡ ἐλπίς τοῦ κόσμου» συνίστανται εἰς μαθήματα, πού ἀποτελοῦν σειρὰς, ἑκάστη τῶν ὁποίων περιλαμβάνει τριάκοντα τοιαῦτα. Ἐκεῖνοι, πού προοδεοῦν καὶ ἐπιτυγχάνουν εἰς τὰ μαθήματα αὐτά, λαμβάνουν εἰδικὸν πιστοποιητικὸν παρακολουθήσεως τῆς πρώτης σειρᾶς τῶν τριάκοντα αὐτῶν μαθημάτων, δύνανται δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ γίνουν δεκτοὶ εἰς τὸ βάπτισμα. Αἱ σειραί, πού ἀκολου-

Θοῦν τὴν πρώτην, εἶναι δυνατὸν νὰ περιλαμβάνουν προοδευτικῶς καὶ περισσότερον λεπτομερῶς κακοδόξους διδασκαλίας τῶν ἐν λόγῳ αἰρετικῶν. Ὁ ἐν Ἀθήναις ἀριθμὸς τῶν Ἀντβεντιστῶν τῆς Ἐβδόμης Ἡμέρας ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 100.

Ἐντυπα, ποῦ ἐκδίδονται ἀπὸ τοὺς Ἀντβεντιστάς τῆς Ἐβδόμης Ἡμέρας καὶ κυκλοφοροῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι τὰ ἑξῆς: Α' Περιοδικά: 1) «Φάρος»· μηνιαῖον καὶ τυπωμένον διὰ πολυγράφου. 2) «Μελέται ἀπὸ τὴν Ἀγ. Γραφήν», δηλαδὴ φυλλάδια πεντηκοντασέλιδα ἐκδιδόμενα κατὰ τρίμηνον. Β' Φυλλάδια: 1) «Ἀμαρτία καὶ σωτηρία», 2) «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου» 3) «Ἡ μακαρία ἐλπίς», 4) «Ἡ σωτηρία σου», 5) «Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, 6) «Ὁ μέγας ἐπισκέπτης», 7) «Ποία ἢ 5η παγκόσμιος Αὐτοκρατορία», 8) «Τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν», 9) «Πρωῖνός φρουρός». Γ' Βιβλία: 1) E. White, Βήματα πρὸς τὸν Χριστὸν (μετάφρασις). 2) X. A. Χριστοδούλου, Διατὶ πρέπει νὰ φυλάττω τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ Σάββατόν του. 3) Raymond Beach, Ἡμεῖς καὶ τὰ παιδιά μας (μετάφρασις) Meade Mac-Guire, Ὁ Σταυρός σου σταυρός μου. 5) E. White, Ὑγεία πνευματικὴ καὶ σωματικὴ (μετάφρασις)

(Τέλος)

Ἀρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΗ ΖΗΛΟΣ ΠΡΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΝ

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥΡΛΙΑΝΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ στολίδια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου, Τήνου κλπ., γιὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης αὐτῆς κ. Φιλάρετος, εἶναι καὶ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τουρλιανῆς Μυκόνου.

Τὸ Ὀρφανοτροφεῖον αὐτὸ ἰδρύθηκε τὸ 1947. Κατ' ἀρχὰς λειτούργησε σ' ἓνα κελλὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐντελῶς πρόχειρα. Ἀργότερα ὅμως τὸ ἔργο του διοργανώθηκε συστηματικῶς. Τὰ ξύλινα κρεββατάκια (καναπέδες) ἀντικαταστάθηκαν μὲ κρεββάτια δωρεᾶς τοῦ Προέδρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Τὰ φτωχὰ κλινოსκεπάσματα ἀντικατεστάθησαν μὲ στρώματα πολυτελείας καὶ μὲ κουβέρτες, ποῦ ἐστάλησαν ἀπ' τὴν Ἀμερικὴν. Τὰ πέντε παιδιά ἔγιναν δέκα, τὰ δέκα τριάντα. Τὰ φτωχικὰ ἐνδύματά τους ἀντικατεστάθησαν μὲ ἐνδύματα ἀπὸ τίς δωρεὰς τῶν ἀδελφῶν Βελισσαροπούλου. Τὸ μικρὸ κελλὶ τῆς μονῆς ἀντικα-

ταστάθηκε με αΐθουσα, μαγειρεῖο, τραπεζαρία, ἀναγνωστήριο καὶ με λουτρό.

Τὸ Ἴδρυμα δὲν δίδει μόνον τροφή καὶ ἐνδυμασία. Στέλνει τὰ παιδιά στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο, πού βρίσκεται κοντά, καὶ παρακολουθεῖ τὴ φοίτησί τους. Ἐσπούδασε ἐπίσης στὸ Γυμνάσιο Σύρου τὸν Γεώργιο Φαφίό, πού ὑπηρετεῖ ἤδη στὸν στρατό. Ἐπίσης σήμερα βρίσκεται στὸ τρίτο ἔτος τῆς Πατμιάδος Σχολῆς ἄλλος τρῶφιμος τοῦ Ὁρφανοτροφείου.

Οἱ τρῶφιμοι εἶναι ἀπ' τὰ γύρω νησιά, ἰδίως ἀπ' τὴ Σύρο. Οἱ Μυκονιάτες βλέπουν μὲ ἱκανοποίησι τὸ ἔργο αὐτὸ καὶ χρωστᾶνε εὐγνωμοσύνη στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο, πού μὲ τὴν ἐπιμονή του δὲν ἄφησε τὴ Μονὴ ν' ἀπαλλοτριωθῇ.

Δυὸ δόκιμοι τῆς Μονῆς, δυὸ ὑπηρεσίες καὶ μιὰ ράπτρια εἶναι τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τῶν 30 τρῶφιμων. Τὰ πλεῖστα ἀπ' τὰ ἔσοδα τῆς Μονῆς διατίθενται γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ Ὁρφανοτροφείου. Βοηθήματα στέλνουν κι' οἱ Μυκονιάτες τῆς Ἀμερικῆς. Σημαντικὴ ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, πού τροφοδοτεῖ τὸ Ὁρφανοτροφεῖο κατὰ διαστήματα.

Οἱ ἐπισκέπτες μένουν ἐνθουσιασμένοι ἀπ' τὸ ἔργο τοῦ Ἰδρύματος. Ψυχὴ αὐτοῦ εἶναι ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Δωρόθεος Στέκας, ἡγούμενος τῆς Μονῆς. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Φιλάρετος διαθέτει τὰ δικαιώματά του γιὰ τὴν καλύτερη διαβίωσι τῶν τρῶφιμων. Ἐπίσης γιὰ τὸ Ὁρφανοτροφεῖο

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Τουρλιανῆς — Ἄνω Μερά, Μύκονος.

Μερικοί τρόφιμοι τοῦ Ὁρφανοτροφείου τῆς Ἰ. Μονῆς Τουρλιανῆς Μυκόνου.

ἐνδιαφέρονται ὁ κ. Νομάρχης, ὁ κ. Πρόεδρος τῶν Ἐφετῶν, ὁ Εἰσαγγελεὺς τῶν Ἐφετῶν καὶ ἄλλα ἐκλεκτὰ πρόσωπα τῆς Κοινωνίας.

Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργον ἂν τὸ φωτεινὸ παράδειγμα τῆς Μονῆς αὐτῆς ἔδιδε ἀφορμὴ πρὸς μίμησι καὶ σ' ἄλλες μονὲς τῆς πατρίδος μας.

ΔΙΑ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Εἰς τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν Ὑψωσιν

(16 Σεπτεμβρίου 1956)

«Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι».

Συνήθως ὅσοι ἐνδιαφέρονται νὰ ἐλκύσουν ὀπαδοὺς, ἀποφεύγουν νὰ ἀναφέρουν κάθε τι τὸ δυσάρεστον, ἀποσιωποῦν κάθε σκιερὰ ὄψι καὶ κάθε τι, ποὺ περιλαμβάνει τὶς ἀναπόφευκτες δυσμενεῖς συνθήκες. Ἀλλὰ ὁ Κύριος δὲν ἐνδιαφέρεται νὰ ὑπάρχουν «πολλοὶ κλητοὶ» ἀλλὰ ὀλίγοι, ἔστω, καὶ «ἐκλεκτοὶ» χριστιανοί. Δι' αὐτό, ἔταν καλῆ τὸς ὀπαδοὺς Του νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν, θέτει ὄρους. Καὶ ἀκριβῶς αὐτοὺς τοὺς ὄρους περιλαμβάνει ἡ πρώτη φράσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁποίας προβαίνομεν.

1. Ὁ πρῶτος ὄρος περιλαμβάνεται στὶς δύο λέξεις «ὀστις θέλει». Κανένα δὲν πιέζει, κανένα δὲν ἐξαναγκάζει. «Ὁ ὀστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν». Εἶναι τόσο σαφές ὁ ὄρος αὐτὸς τοῦ Κυρίου, ὥστε ἀπορεῖ κανεὶς πῶς γεννήθηκε σὲ μερικὸς ἢ ἰδέα ὅτι ἡ ἠρησκεία τοῦ Χριστοῦ καταργεῖ τὴν ἐλευθερίαν.

—Λέγουν πολλοὶ: δὲν θέλω νὰ ἀκολουθήσω τὴν Χριστιανικὴν ζωὴν, γιατί εἶναι σκληρά: καὶ ἐγὼ εἶμαι φίλος τῆς ἐλευθερίας. — Ἀλλὰ ἀνὴρ ὑπάρχει ἕνας ποὺ κατοχυρώνει τὴν ἐλευθερίαν μας, ἕνας εὐλικρινὴς φίλος καὶ κήρυξ τῆς ἐλευθερίας, αὐτὸς εἶναι ὁ Κύριος. Καὶ ἐκ τοῦ στόματός Του ἐξῆλθεν ἡ διακήρυξις αὐτῆ τῆς ἐλευθερίας, τὸ «ὀστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν». Ἐκεῖνος δὲν μᾶς ἐπλασε «κατ' εἰκόνα καὶ ὀμοίωσιν Τοῦ»; Ἐκεῖνος δὲν μᾶς ἔδωσε τὸ δῶρον τῆς ἐλευθερίας ὡς χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος;

Μάλιστα, ἀγαπητοί. Ὁ Θεὸς, ἀνὴρ ἐπιτρέπεται ἡ λέξις, σέβεται τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν τὸν ἐξαναγκάζει. Ὅποιος θέλει, θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πρόσκλησιν Του εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Εὐαγγελίου. Εἴμεθα ἐλεύθεροι νὰ τὸ πράξωμεν ἐκουσίως. Εἰς τὴν ἐρώτησιν «συντάσσει τῷ Χριστῷ;» εἶναι ἐλεύθερος ὁ καθεὶς νὰ ἀπαντήσῃ τὸ «συντάσσομαι». Θέλετε νὰ μάθετε ποῖος εἶναι ὁ σκλάβος καὶ ἀνελεύθερος; Εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας. «Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας». Θέλετε ἀπόδειξιν τούτου; Ἐὰν εἶπτε εἰς ἕνα, ποὺ κυριαρχεῖται ἀπὸ ἐλαττώματα καὶ πάθη, νὰ παύσῃ νὰ δουλεύῃ εἰς αὐτὰ καὶ νὰ γίνῃ καλὸς Χριστιανός, θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ: «θέλω, ἀλλὰ δὲν μπορῶ». — Ἴδου λοιπὸν ὁ σκλάβος. Εἶναι ἀλυσσοδεμένος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

2. Καὶ ὁ Κύριος, ἀφοῦ θέτει τὸν ὄρον τῆς ἐλευθερίας ὡς βᾶσιν καὶ προϋπόθεσιν, προχωρεῖ διὰ νὰ καθορίσῃ τὰς ἄλλας τῆς ὑποχρεώσεως. Ἐλευθερίαν κηρύττει. Ἀλλὰ ἐλευθερία δὲν σημαίνει ἀποχαλίνωσις. «Μὴ ὡς ἐπικάλυμμα τῆς κακίας ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν», λέγει σχετικῶς καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος Πέτρος. Ὅπως λέγομεν ὅτι ἡ εὐγένεια ὑποχρεώνει, ἔτσι καὶ ἡ ἐλευθερία συνεπάγεται ἀπαραιτήτως καὶ ὑποχρεώσεως. Ποῖα εἶναι αὐταί;

Ἐν πρώτοις τὸ «ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν». Μὴ ἐκπλήττεσθε καὶ μὴ ὑποθέσετε ὅτι ὁ Κύριος θέλει δῆθεν νὰ μὴ ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸν ἑαυτὸν μας. Διότι τὸ «ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν» ἀναφέρεται εἰς ὅ,τι κακὸν ἔχομεν μέσα μας, εἰς τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς κακὰς κλίσεις μας. Ὁ Κύριος δηλ. ὅταν τονίξῃ τὸ «ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν», θέλει νὰ ἀπαρνηθῶμεν κάθε τι τὸ κακὸν ποὺ παρουσιάζει ὁ ἑαυτός μας, τὶς κακὰς συνήθειας, τὶς ἀδυναμίας μας, καὶ ἐν γένει ὅ,τι μᾶς ὑποδουλώνει. Καὶ, ἐπομένως, ἡ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία ἔχει σχέση με τὴν ἀπάρνησιν καὶ καταπολέμησιν τῶν κακῶν τάσεων ποὺ ἐμφωλεύουσιν μέσα μας. Ἡ ἀπάρνησις ἡμῶς αὕτη ἀπαιτεῖ ἀγῶνα διὰ νὰ ὑπερικήσῃ ὁ χριστιανὸς τὸν «παλαῖον ἄνθρωπον», δηλ. τὸν κακὸν ἑαυτὸν του, τὴν ἐντὸς αὐτοῦ ἐμφωλεύουσαν ἁμαρτηρικὴν διάθεσιν, καὶ νὰ μορφώσῃ τὸν ἑαυτὸν του «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὀμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ.

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι πολλοὶ δὲν θέλουν νὰ τὸ καταλάβουν, ὅτι εἶναι πρωταρχικὸς χριστιανικὸς ὄρος ἡ ἀπάρνησις ἐλαττωμάτων καὶ παθῶν. Ἐχει ὁ καθ' ἕνας συνήθως τὴν ἀχιλλεῖον πτέρναν του, ὠρισμένα δηλ. ἀδύνατα σημεῖα εἰς τὸν χαρακτῆρα του καὶ εἰς τὴν ζωὴν του, γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν δέχεται συζήτησιν. Μὴ τοῦ θίξῃς ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει ἀδυναμίαν. Θὰ ἤθελε νὰ εἶναι χριστιανὸς εἰς ὅλα τὰ ἄλλα, ἀνενόγητος ὅμως καὶ ἀπερίοτος εἰς τὰς ἀδυναμίας του. Ἀλλ' ὄχι. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν» εἶπε ρητῶς ὁ Κύριος. Ὅπαδός Του με ἐπιφυλάξεις δὲν νοεῖται. Δὲν πρόκειται βέβαια διὰ τὴν περίπτωσιν ἐκείνην ποὺ ἀγωνίζονται καὶ δὲν

κατορθώνουν να υπερνικήσουν τελείως τὰ ἐλαττώματά των. Ἄρκει δι' αὐτοὺς ὅτι ἀγωνίζονται καὶ προσπαθοῦν. Ἀπαράδεκτοι εἶναι οἱ ἄλλοι· αὐτοὶ ποῦ μένουν προσκολλημένοι σὲ κάτι ἁμαρτωλὸν καὶ δὲν ἐνοοῦν νὰ τὸ ἀπαρνηθοῦν.

3. Προσθέτει κατόπιν ὁ Κύριος: ἀρά τω τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ. Καὶ πάλιν θὰ εἶπουν ἴσως μερικεῖ: Ὁ Χριστὸς ἄρα θεεῖ νὰ σηκῶνται οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἓνα σταυρὸν καὶ νὰ σταυρώσονται, ὅπως ἐσταυρώθη ὁ ἴδιος;

Ἄρα βεβαίως. Ἄλλὰ («σταυρὸν») ἐνοεῖ τὸ καθῆκον. Καὶ τονίζει, ἐπομένως, ὅτι ὁ Χριστιανὸς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀπορρίψῃ τὸν σταυρὸν του. Πρέπει νὰ τὸν βαστάῃ ὅπως ὀδηγεῖ, δηλ. νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθῆκον του, ὅτι καὶ ἂν πρόκειται νὰ τοῦ στοιχίσῃ.

Καὶ τοῦτο χρειάζεται προσοχὴν ἐκ μέρους μας. Διότι πολλὰ φορὲς τὸ καθῆκον ἀπαιτεῖ κάποια θυσία. Καὶ συμβαίνει πολλοὶ νὰ θέλουν νὰ λιποτακτήσουν, νὰ πετάξουν τὸν σταυρὸν. Δὲν εἶναι πρόθυμοι νὰ ὑπακούσῃν εἰς τὴν προτροπὴν τοῦ Χριστοῦ. «Καὶ ἀρά τω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Εἴτε εἰς τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ὑπερνίκησιν τῶν διαφόρων ἐλαττωμάτων, εἴτε εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν οἰκογενειακῶν δυσκολιῶν, συναντῶνται πολλάκις θλίψεις καὶ στενοχώρια. Ἄλλὰ ἂς μὴ λησμονώμεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ σταυρὸς ποῦ ὁ Κύριος μᾶς καλεῖ νὰ βαστάσωμεν. ἴσως εἰς τὴν οἰκογένειαν νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἄρμονία. ἴσως σύννεφα νὰ τὴν σκεπάζουν καὶ νὰ ὑπάρχῃ ἡ γνωστὴ «γχορνια». Μὴ σκεφθῆς ποτὲ νὰ εἶπῃς: θὰ τὴν διαλύσω. Αὐτὸς εἶναι ὁ σταυρὸς σου. Θὰ τὸν πετάξῃς; Εἴθε νὰ μὴ συνέβαινε τὸ δυσάρεστον τοῦτο. Ἐφ' ὅσον ὁμοῦ συνέβη, πρέπει νὰ ὑπομείνῃς. Εἶναι ὁ σταυρὸς σου. Αὐτὸν τὸν σταυρὸν ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς. Μὴ λέγῃς: δὲν διρθῶνεται, εἶναι ἀνυπόφορος. Εἶναι ὁ σταυρὸς σου. Ὁφείλεις νὰ τὸν κρατήσῃς. Σταυρὸς εἶναι. Ἀπαιτεῖ πόρους, δάκρυα, θυσίας, θλίψεις. Ἄλλὰ εἶναι ἡ ἀπαίτησις τοῦ Κυρίου. «Ἄρά τω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Καὶ ἀπαιτεῖ ὑπομονὴν καὶ ἠρωϊσμόν.

Ἄλλοτε πάλιν θέλει ὁ Θεὸς στὴν οἰκογένειάν σου νὰ σκορπίξῃ τὴν εὐλογίαν Του καὶ νὰ αὐξάνῃ τὰ μέλη της. Ἐνῶ ἐξ ἄλλου βλέπεις τὶς δυσκολίας ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ζῆς καὶ δὲν θέλεις ἄλλα παιδιά. Ὡ! καὶ μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν πετᾷ τὸν σταυρὸν σου. Ὁφείλεις νὰ τὸν βαστάσῃς. Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ ἐμποδίσῃς τὸν Θεὸν εἰς τὸ δημιουργικόν Του σχέδιον. Καὶ ὡς χριστιανὸς ὀφείλεις νὰ στηριχθῆς μετὰ ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν Πρόνοιαν καὶ τὴν προστασίαν Του.

Καὶ ἐν γένει ὅποιαδήποτε δυσκολία εἰς τὸν βίον, ὅποιαδήποτε δυσμένεια βιωτικῶν συνθηκῶν καὶ δυσχερῆς περίστασις εἶναι σταυρὸς. Ἄλλοτε μεγάλος, ἄλλοτε μικρός. Ἄλλοτε βαρύτερος, ἄλλοτε ἐλαφρότερος. Πάντως εἶναι σταυρὸς. Κάποιον μικρὸν Γολγοθᾶ θὰ ἀνεβῆ ἴσως ὁ χριστιανός. Καὶ καλεῖται νὰ βαστάσῃ τὸν σταυρὸν τοῦ ἁγίου καὶ ἐλπίδα, μετὰ πίστιν καὶ θάρρος.

4. Ἐφ' ὅσον δὲ θὰ ἐκτελεθῇ ὁ χριστιανὸς τοὺς ὅρους αὐτοῦ, θὰ ἐκτελεθῇ συνάμα καὶ τὸν ἄλλον, τὸν ὁποῖον τελευταῖον ὁ Κύριος προσθέτει, λέγων: «καὶ ἀκολουθεῖτω μοι». Αὐτὸ εἶναι ἡ γενίκεσις καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν προηγουμένων. Καλούμεθα νὰ ἔχωμεν ὡς πρότυπον τὸν Χριστὸν καὶ νὰ τὸν ἀντιγράψωμεν πιστῶς. Συνηθίζομεν πολλάκις νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὸν καθρέπτην, διὰ νὰ βλέπωμεν ἂν ὑπάρχῃ καμμία κηλὶς ἢ ἀσχημία εἰς τὸ πρόσωπόν μας, ὥστε νὰ τὴν ἐξαλείψωμεν. Κατὰ παρόμοιον τρόπον, ἂν ὑπάρχῃ ἀσχημία εἰς τὴν ψυχὴν μας πρέπει νὰ ἔχωμεν ὡς κάτοπτρον τὸν Χριστὸν. Αὐτὸς εἶναι ὁ καθρέπτης μας. Αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς, τὸ ἰδανικόν μας, τὸ ἰνδαλμά μας. Εἰς Αὐτὸν πρέπει νὰ ἀτενίζωμεν. Τὸ θέλημά Του πιστῶς νὰ ἐκτελοῦμεν. Ἡ διδασκαλία Του νὰ μᾶς ἐμπνέῃ. Ὁ λόγος Του νὰ ἀποτελῇ γραμ-

μήν, τὴν ὁποίαν νὰ ἀκολουθοῦμεν χωρὶς παρεκκλίσεις καὶ λοξοδρομήσεις. Εἶθε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἡ ἐν Χριστῷ Ἐλευθερία νὰ ἀποτελέσῃ ἐπιδιώξιμόν μας, καὶ ἀφορμὴν διὰ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἀποφάσεων μας, ὥστε, ἐλεύθεροι, νὰ ἀκολουθοῦμεν τὴν χριστιανικὴν γραμμὴν εἰς τὸν βίον μας, ἀποβάλλοντας κάθε τι τὸ κακὸν καὶ ἀμαρτωλόν, πιστοὶ εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ καθήκοντος μέχρι τέλους, καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν ὑπογραμμὸν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν δόξαν «τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων».

Εἰς τὴν Α΄ Κυριακὴν Λουκᾶ (23 Σεπτεμβρίου 1956)

«Ἐπὶ (δὲ) τῷ ρήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον».

Εἰς πολὺ δύσκολον καὶ ἀκατάλληλον ψυχολογικὴν στιγμὴν ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Πέτρον ἡ σύστασις ἐκείνη τοῦ Κυρίου «ἐπὶ ἀνάγαγε εἰς τὸ βᾶθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγρην». Εἶχε προσπαθῆσαι ὅλην τὴν νύκτα. Εἶχεν ἀποτύχει. Ἦτο ἤδη κατάκοπος. Ἐπὶ πλέον δὲ ἐγνώριζεν ἐκ πείρας ὅτι ἦτο τελείως ἀκατάλληλος διὰ ψάρεμα ἢ ὥρα αὐτῆ τῆς ἡμέρας. Ἐν τούτοις εἰς τὴν σκέψιν τοῦ Πέτρου, πῶς πολὺ ἀπὸ τῆς ἀντίθεσης αὐτῆς συνῆκες, βαρύνει ὁ λόγος ποῦ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Κυρίου. Ἐφ' ὅσον τὸ εἶπεν ὁ Χριστός, ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Ἔτσι σκέπτεται ὁ Πέτρος, ὅταν λέγῃ πρὸς τὸν Κύριον «ἐπὶ τῷ ρήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον» καὶ ὅταν εὐθὺς ἀμέσως τὸ πραγματοποιῆ. Εἶναι παραδειγμα ἀξιοπρόσεκτον καὶ δίδαγμα σπουδαιότατον δι' ὅλους ἡμᾶς αὐτὴ ἡ ἀνεπιφύλακτος συμμόρφωσις πρὸς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.

1. Εἰς πολλὰς περιπτώσεις διαθέτομεν κάποιαν σχετικὴν πείραν δι' ὠρισμένα ζητήματα, ποῦ τὰ ἔχομεν ζήσει καὶ μᾶς ἔχουν ἀπασχολήσει καὶ ἴσως ἔχομεν καταβάλει, ὅπως ὁ Πέτρος καὶ πολλὰς προσπάθειάς δι' αὐτά. Διὰ τοῦτο καὶ θεωρεῖται συνήθως ἀπαράδεκτος, καὶ ἀπορρίπτει ἀσυζητητῆ, μία πρότασις, νὰ προσπαθῶμεν ἐκ νέου, νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ νὰ συνεχίσωμεν τὴν προσπάθειαν ἐπάνω εἰς ἄλλην βᾶσιν, μὲ διαφορετικὰς προϋποθέσεις ἢ μεθόδους.

Προκειμένου περὶ τῆς ἐργασίας μας, ἐπὶ παραδειγματι, ἐὰν αἱ πρῶται προσπάθειαι ἔγιναν χωρὶς τὰς προϋποθέσεις, ποῦ ζητεῖ ὁ ἠθικὸς νόμος τοῦ Εὐαγγελίου (χωρὶς δικαιοσύνην π. χ.), ὁ Κύριος μᾶς καλεῖ νὰ προσπαθῶμεν ἐκ νέου μὲ τὴν βοήθειάν Του καὶ μὲ τὴν ἰδικήν Του γραμμὴν. «Δὲν γίνεται προκοπὴ μὲ τὸ Εὐαγγέλιον» σπεύδει νὰ ἀπαντήσῃ ἐκεῖνος, ποῦ στηρίζει τὸ πᾶν στὶς δικὰς τὸν προσπάθειαις καὶ λύσεις. Συνήθως δὲ ὅσοι ὀμιλοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἔχουν ἐπιχειρήσει ποτὲ νὰ ἐργασθῶν ἐπάνω εἰς ἠθικὰς βᾶσεις. Ἀπὸ προκατάληψιν ἀπορρίπτουν ὡς ἀνεδαφικὴν τὴν χριστιανικὴν ἀπαίτησιν περὶ δικαιοσύνης καὶ εὐκρινείας. Ἀλλὰ «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν», εἶπεν ὁ Κύριος. Καὶ ἡ πείρα τῆς ζωῆς βεβαιώνει ὅτι, ἀπὸ τὰ ἄνευ Χριστοῦ ἔργα μόνον «ἀνεμομαζώματα - διαβολοσκορπίσματα» εἶναι τὸ κέρδος. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐργαζομένους μὲ φόβον θεοῦ καὶ ἠθικὴν γραμμὴν, οἱ ὁποῖοι, καὶ ὅταν βλέπουν ἐπὶ πολὺ τὰς προσπάθειαις των νὰ μὴ ἀξιοποιοῦνται, δὲν ἀπογοητεύονται, δὲν σκέπτονται νὰ ἐγκαταλείψωσιν τὴν χριστιανικὴν τακτικὴν των. Καὶ συνεχίζουν τὸ ἔργον των μὲ ὑπομονὴν καὶ ἀνεπιφύλακτον προσήλωσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐρχεται ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἰς τὸν Πέτρον. Ἴσως βέβαια νὰ μὴ πλουτήσωσιν καὶ νὰ μὴ θησαυρίσωσιν. Ἀλλὰ πάντως ὁ Κύριος δὲν θὰ τοὺς ἐγκαταλείψῃ. Ὅχι δὲ μόνον

εις ὅτι ἀφορᾷ τὸ ἐπαγγελματικά μας ἔργα, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ζητήματα δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ παραιτῆται κανεὶς ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν προσπάθειαν θεωρῶντας ἀρκετὸν τὸ ὅτι ἐπροσπάθησε κάπως. Δὲν πρέπει νὰ σπεύδωμεν νὰ βγάζωμεν τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν γίνεται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, πού ἀπαιτεῖ ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ, ἐπειδὴ ἔτσι μᾶς πληροφρεῖ ἡ ἑως τώρα προσπάθεια. «Ἐπὶ τῷ ῥήματι σου χαλάσω τὸ δίκτυον», ὀφείλει νὰ λέγῃ κατ' ἐπανάληψιν ὁ χριστιανὸς (ὁ χριστιανὸς νέος πού θέλει νὰ μείνῃ ἀγνός, ὁ χριστιανὸς ἐν γένει πού θέλει νὰ διορθώσῃ τὰ ἐλαττώματά του). Ποτὲ μὴ εἴτης δὲν γίνεται, εἶναι ἀκατόρθωτον, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀπαίτησις τοῦ Χριστοῦ. Συνέχισε τὴν προσπάθειαν, ἐπανάλαβε τὸν ἀγῶνα, καὶ «τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ».

2. Μὰ ὅταν ἔχωμεν ἀποτυχίας καθὼς μένομεν πιστοὶ στὴν χριστιανικὴν γραμμὴν, δὲν δικαιολογούμεθα νὰ ἀλλάζωμεν τακτικὴν; «Ὁχι, ἀδελφοί. Ὁ Πέτρος, καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ὀλονυκτίου ἀλιευτικῆς προσπάθειας, εἶναι πρόθυμος νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν «ἐπὶ τῷ ῥήματι σου χαλάσω τὸ δίκτυον». Θὰ ὑπάρξουν καὶ ἀποτυχίαι. Παρ' ὅλην τὴν ἠθικότητα καὶ τὴν ἀνωτερότητα σου, θὰ συμβῆ ἴσως νὰ μὴ ἐπιτύχῃς τὴν ἀποκατάστασιν πού ζητεῖς ἢ τὸν οἰονδήποτε ἄλλον ἀγαθὸν σκοπὸν πού ἐπιδιώκεις. Ἀλλὰ μὴ ἀπογοητεύεσαι. Μὴ λιποψυχήσῃς. Πρὸ παντός, μὴ ἀρνηθῆς τὰς ἀρχάς σου. Μὴ ἀποκαρδιωθῆς, ὥστε νὰ εἴπῃς «τὶ ὅτι ὁ δὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται;» Ἐλπίσε εἰς τὸν Θεόν. Δὲν γνωρίζομεν τὰ σχέδια καὶ τὰς βουλάς του. Πόσες φορές κάποια θεωρουμένη ἀποτυχία ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων εὐεργεσία Θεοῦ (ὅπως λέγει καὶ ὁ λαὸς «κάθε ἐμπόδιο γιὰ καλόν»). Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, χαρακτηρ (καὶ μάλιστα χριστιανικῶς) σημαίνει σταθερότητα εἰς τὰς ἀρχάς μας, ἔστω καὶ με ζήμιας ἐνίοτε καὶ ἀποτυχίας. Δὲν ὑπάρχει ὅμως μεγαλυτέρα ζήμια ἀπὸ τὸ νὰ ἀρχίσῃ κανεὶς νὰ κἀνῃ ἀβαρίεις εἰς τὴν ἠθικὴν του καὶ εἰς τὴν συνειδήσιν του, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ κάποιον σκοπόν. Εἶναι πολὺ ἀμφίβολον ἂν θὰ τὸν ἐπιτύχῃ. Μὰ καὶ ἂν ἐπιτύχῃ, ἡ προδοσιὰ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν πηλώνεται ὅπωςδήποτε καὶ πολὺ ἀκριβᾶ. Εἶναι δυνατὸν νὰ στοιχίσῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς ἀξιοπρεπειας.

3. Ναι, ἀλλὰ ἐκουράσθηκα πλέον, λέγουν πολλοί. Ἔως πότε θὰ πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνω σταθερῶς καὶ ἀνεπιφυλάκτως τὸ «ἐπὶ τῷ ῥήματι σου χαλάσω τὸ δίκτυον»;

Καὶ ὁ Πέτρος ἦταν πολὺ κουρασμένος. Ἐξ Ἰσου πρὸς τὴν ἀποτυχίαν ὑπῆρχε καὶ ἡ κόπωσις. Ἴδου τὸ λέγει καθαρά «δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιᾶσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν». Ἐν τούτοις δὲν ἀρνεῖται νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν σύστασιν τοῦ Κυρίου. Εἶναι πράγματι κοπιαστικά καὶ ἐξαντλητικά ὄρισμένα καθήκοντα. Ποῖος τὸ εἶπε ὅμως ὅτι, δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ἔχει δικαίωμα κανεὶς νὰ τὰ παραλείψῃ; Εἶναι ἀξιοσυμπάθητος ὁμολογουμένως ὁ οἰκογενειάρχης μετὰ πολλὰ οἰκογενειακὰ βάρη. Θὰ εἶναι ὅμως ἠττοπάθεια καὶ λιποταξία, ἐὰν ἀρνηθῆ βάρη πού εἶναι θέλημα Θεοῦ νὰ βαστάσῃ. Μπροστὰ στοὺς κόπους καὶ στὰ βάρη αὐτὰ ἄλλοι ἀποφεύγουν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον καὶ ἄλλοι ἀποποιοῦνται τὴν πατρότητα καὶ τὴν μητρότητα ἢ τὴν πολυμελῆ οἰκογένειαν. Ἄλλ' ἢ ζωὴ εἶναι ἀγών. Ὄφειλε ὅμως ὁ χριστιανὸς νὰ εἶναι γενναῖος ἀγωνιστής. Καὶ τὸ καθήκον, ἀκριβῶς διότι συνεπάγεται κόπους καὶ θυσιᾶς, ὁ Κύριος τὸ ὠνόμασε «σταυρόν», λέγων πρὸς ἕνα ἕκαστον χριστιανὸν τὸ «ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ».

4. Τέλος τὸ παράδειγμα τοῦ Πέτρου ἔχει νὰ μᾶς εἴπῃ καὶ τοῦτο: ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον ὀρισμένες χριστιανικὲς ἐντολὰς νὰ μᾶς φαίνονται κάπως παράδοξες καὶ ἀντίθετες πρὸς τὰς ἀντιλήψεις μας. «Ὁχι, ὅμως μᾶς φαίνεται παράδοξον, ἄς μὴ σπεύδωμεν νὰ τὸ χαρακτηρίσωμεν ὡς οὐτοπίαν. Ἐὰν μὲν ὁ

τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν», ἔλεγε καὶ ὁ Ἅπ. Παῦλος. Μωρίαν καὶ σκάνδαλον θεώρουσι οἱ ἀκραταὶ τοῦ τῆν πίστιν εἰς Θεὸν ἐσταυρωμένον! Ἄλλ' αὐτὸ τὸ «μωρὸν» εἶναι ἡ σοφὴ λύσις, ποὺ ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ θέμα τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀντίθετος ἐπίσης πρὸς κάθε ἀνθρώπινη πείρα ἦταν ἡ πληροφροῦν τοῦ ἀρχαγγέλου πρὸς τὴν Παναγίαν, ὅτι θὰ γίνῃ μῆτηρ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ πνεύματος Ἁγίου. Ἄλλ' ἐκείνη ὑποκλίνεται εὐλαβῶς μπροστὰ στὸ παράδοξο αὐτὸ οὐράνιο μήνυμα καὶ λέγει «ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γενοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου». Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ κάθε χριστιανὸς ὀφείλει νὰ ἀποδέχεται ὅλα ὅσα ὁ Θεὸς παραγγέλλει, καὶ ὅταν ἀκόμη γιὰ κάτι δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὴν σκοπιμότητά του.

Γενικὸν λοιπὸν συμπέρασμα καὶ κανὼν: Εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Θεοῦ θελήματος, μία καὶ σταθερὰ ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ ἔμπρακτος ἀπάντησις τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ: «Ἐπὶ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον».

Εἰς τὴν Β' Κυριακὴν Λουκᾶ

(30 Σεπτεμβρίου 1956)

«Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν».

Ἐνα ἀπὸ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα θαυμάζεται τὸ ὕψος τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι τὸ κήρυγμα περὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐχθροὺς. Τολμηρὸ καὶ ριζοσπαστικὸ κήρυγμα. Ἀκατανόητο στοὺς πρὸ Χριστοῦ χρόνους. Τότε τὰ ὄρια τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον ἦσαν στενά, ὅσον ἐπέτρεπε ἡ ἀντίληψις. Τὸ «πᾶς μὴ Ἕλληνα βάρβαρον» ἐχαρακτήριζε τὸν πῖδ πολιτισμένον εἰδωλολατρικὸν λαόν, τὸν ἑλληνικόν. Ἐπειτα τὸ «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου» κυριαρχοῦσε στὸν Ἰουδαϊκὸν κόσμον. Ἀπὸ τὴν στενὸκαρδῆ αὐτὴν ἐννοία τῆς ἀγάπης διαφόροι τεραστίως ἡ χριστιανικὴ («αἰνῆ ἐντολή») τῆς ἀγάπης. Εἰς τὸ πλάτος καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς περιλαμβάνονται καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ μας. Ἄς ἴδωμεν ὅμως ἀναλυτικώτερα τὸ ζήτημα τοῦτο.

Εἶναι ἐπιβεβλημένον καθῆκον εἰς τὸν χριστιανόν, νὰ μὴ ἀποκλείῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ κανένα, ἔστω καὶ ἂν τὸν ἐβλαψῇ ἢ τὸν ἐλύπησῃ. Ὁ ἀληθὴς χριστιανός, ὡς προοδευτικὸς ἄνθρωπος, κυττάζει ἔμπρὸς κυρίως. Δὲν στρέφεται πρὸς τὰ ὀπίσω διὰ νὰ ἐνθυμῆται τὴν κακὴν συμπεριφορὰν τοῦ ἄλλου. «Τὰ ὀπίσω ἐπιλανθάνομενος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος», ὅπως ἔλεγεν ἀπὸ ἄλλην ἀποψιν ὁ Ἅπ. Παῦλος. Αὐτὴ δὲ ἀκριβῶς ἡ τακτικὴ δὲν εἶναι μόνον ὑψίστη ἀνωτερότης. Δὲν εἶναι μόνον γενναϊότης καὶ ἠρωισμός. Εἶναι καὶ παράγων εἰρήνης οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς. Εἶναι συντελεστὴς χαρᾶς καὶ ἁρμονίας. Παραμερίζει ὅσα μᾶς ψυχραίνουν πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ τὸ περιβάλλον μας, ἀποκαθιστᾷ τὴν ἐνότητα, προάγει τὴν συνεργασίαν, δημιουργεῖ τὴν πρόδοον.

2. Καὶ ὅταν λόγοι ἀξιοπρεπείας καὶ ἠθικῆς τάξεως ἐπιβάλλουν αὐστηρὰν στάσιν ἀπέναντι τοῦ παρεκτραπέντος; Πάλιν ἡ ἀγάπη θὰ δώσῃ τὴν λύσιν. Διότι ἀγάπη δὲν σημαίνει ἐξάπαντος νὰ χαριζώμεθα πρὸς ἐκείνους ποὺ συμπεριφέρονται κακῶς. Εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς ἀποθρασύνῃ ἢ ἀλόγιστος ἐπιείκεια. Διὰ τοῦτο εἶναι χρέος ἀγάπης ἢ φροντίς διὰ τὴν παιδαγωγίαν καὶ τὸν σωφρονισμόν των. Μία αὐστηρὰ στάσις εἶναι πολλὰς φορὰς ἐπιβεβλημένη. Καὶ εἰς σοβαρώτερας περιπτώσεις ἐπιβάλλεται καὶ ἡ λῆψις τῶν νομίμων μέτρων, ὅταν ἰδίως ἐπιμένῃ ὁ ἄλλος εἰς τὸ κακὸν καὶ παραμένῃ ἀδιόρθωτος. Τότε,

ἀφοῦ ἐξαντλήσωμεν τὸ «νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους» (Α΄ Θεσ. ε΄ 14), θὰ χρειασθοῦν καὶ ἄλλα μέτρα «ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν» (Α΄ Τιμ. ε΄ 20) Ἄλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι νὰ μὴ κινούμεθα ποτέ ἀπὸ ἐκδίκησιν ἢ ἀπὸ μῖσος, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ἀγάπην. Εἶναι δὲ δύσκολον εἰς του-
αύτας περιπτώσεις νὰ ἔχη κανεὶς ἀπόλυτον ἔλεγχον τῶν συναισθημάτων του. Παρεμβαίνει ὁ ἐγωϊσμός. Μεσολαβεῖ κάποιος ἐπηρεασμὸς εἰς τὰς διαθέσεις μας. Καὶ συγχέονται τὰ ὄρια παιδαγωγίας καὶ τιμωρίας σωφρονισμοῦ καὶ ἀνταποδόσεως. Ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἠθικῆς τάξεως καλύπτονται συχνὰ διαθέσεις ἐκδικήσεως. Διὰ τοῦτο ἔλεγε χαρακτηριστικὰ ἕνας ἐμπειρὸς πνευματικός, ὅτι εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς ἀπαιτεῖται μεγάλη ψυχικὴ δύναμις διὰ νὰ εἶναι κανεὶς «ἀπ' ἔξω λύκος καὶ ἀπὸ μέσα ἀρνί». Ἐξωτερικῶς θὰ πρέπει νὰ τηρῇ αὐστηράν στάσιν καὶ ἀπόστασιν, ἐνῶ ἐσωτερικῶς θὰ συμποῆ καὶ θὰ λυπῆται ἐκεῖνον, ποῦ διέπραξε τὸ ἄδικον ἢ τὸ κακὸν καὶ θὰ εὐχεται τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν διόρθωσίν του. Εἰς περίπτωσιν δέ, ποῦ θὰ ὑπάρξῃ καὶ θὰ ἐκδηλωθῇ ἐμπρακτος μετάνοια καὶ αἰτήσις συγγνώμης, εἶναι ἐκτός πάσης συζητήσεως ὅτι εἰς τὸν χριστιανὸν ἐπιβάλλεται νὰ παράσχῃ τὴν συγγνώμην καὶ νὰ συμπεριφερθῇ μὲ κάθε ἀγάπην πρὸς ἐκεῖνον, ποῦ μετανοεῖ. Ἄς μὴ λησμονοῦμεν δὲ ὅτι νικάται ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ πολὺ ὑποβουθεῖται εἰς διόρθωσιν ὁ σκληρὸς καὶ κακὸς ἴσως συνάνθρωπός μας, ὅταν συναντήσῃ τὴν χριστιανικὴν ἐκείνῃ συμπεριφοράν, ποῦ ὑπαγορεύεται ἀπ' τὸ «μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν»...

3. Τίθεται τέλος, τὸ ἐρώτημα: ὅταν ὁ ἐχθρὸς δὲν εἶναι ἄτομον, ἀλλὰ ὁμάς κοινωνικὴ ἢ λαὸς ὀλόκληρος, πῶς τοποθετεῖται τότε τὸ καθήκον τῆς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπης; Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἢ ἀντιμετώπισις τοῦ ἐχθροῦ δὲν εἶναι ζήτημα ἀτομικῶν συναισθημάτων· διότι καὶ τὰ ἀγαθὰ ποῦ ἀπειλοῦνται ἢ ἀρπάζονται ἢ πλήττονται ἀπ' τὸν ἐχθρό, καὶ ἀπειλούμενα ἢ πληγέντα, δὲν εἶναι κτῆμα ἐνός, ὥστε νὰ ἔχη δικαίωμα νὰ τὰ θυσιάσῃ χάριν τῆς ἀγάπης τῆς φιλίας. Εἶναι κτῆμα τοῦ συνόλου. Καὶ δυνάμεθα μὲν ν' ἀγαπήσωμεν τοὺς ἐχθροὺς ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας, ὅχι ὅμως καὶ ὑπὲρ τοὺς οικείους τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, οὐδὲ ἔχομεν δικαίωμα νὰ θυσιάσωμεν τοὺς φίλους εἰς τοὺς ἐχθροὺς. Τὸ ἄτομον τότε τοποθετεῖται ὡς μέλος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ καλεῖται — καὶ ἔχει ὑποχρέωσιν — ν' ἀντιτάξῃ ἄμυναν, διὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν, τὴν περιουσίαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ συνόλου. Ὁφείλουν τότε νὰ ὑποχωρήσουν ἀτομικὲς κρίσεις καὶ αἰσθηματολογίαι. Τὸν λόγον ἔχει ἡ ὀργανωμένη Κοινωνία ἢ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις, διὰ νὰ προασπίσῃ ἀποτελεσματικὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους. «Εἴ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οικείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἠρῆται καὶ ἐστὶν ἀπίστου χείρων», λέγει σχετικῶς ὁ Ἅπ. Παῦλος διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι ἡ ἀγάπη ὀφείλει πρωτίστως νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν στενώτερον κύκλον τῶν «οικείων», καὶ ἀκολούθως νὰ ἐπεκταθῇ πρὸς πέρα. Ὅταν ὁ ἐχθρὸς ἐξουδετερωθῇ καὶ καταστῇ ἀκίνδυνος, τότε ἔχει καὶ αὐτὸς δικαίωματα ἐπὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀνεξιχνιασίας μας, εἴτε ὡς αἰχμάλωτος, εἴτε ὡς τραυματίας καὶ ἐν γένει ἐμπερίστατος. Τότε «ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψάμιζε αὐτόν, ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν», ὅπως καὶ ἐπραξέ πραγματὶ πολλὰς φορὰς ὁ λαός μας, ποῦ συμπαθήσει καὶ ἐπερίβαλψε χθεσινούς σκληροὺς ἐχθροὺς του, ὅταν εὐρέθησαν εἰς ὥραν ἀνάγκης.

Ἄγαπητοί! ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ Του ὁ Κύριός μας ἐπεκύρωσε τὴν ἐντολὴν «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν»... Ἄς μὴ τὸ λησμονῶμεν ποτέ. Ἡ ἐνθύμισίς του θὰ πρᾶξῃ τὴν ὀργήν, θὰ ἐμπνέῃ ἐπιεικειαν, θὰ ἀναδεικνύῃ μὲ τὴν ἀγάπην χριστιανούς ἀξίους, πραγματικούς «υἱοὺς τοῦ Ὑψίστου».

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς 21ης Αὐγού-
στου ἀπενεμήθησαν αἱ κάτωθι συντάξεις: 1) Λόγφ γήρατος.
Εἰς τοὺς α) Πρεσβύτερον Δημήτριον Χαράλαμπίδην τοῦ Χαράλαμπους,
τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου Κοζά-
νης, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης, ἐκ δρχ. 639 μηνιαίως
καὶ ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου 1956. β) Πρεσβύτερον Παναγιώτην Νικολάου
Μπελογιάννην, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἐθαγγελι-
σμοῦ Θεοτόκου, Ἄνω Τσερίων, Ἱ. Μητροπόλεως Γυθείου καὶ Οἰτύ-
λου, ἐκ δρχ. 522 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Μαΐου 1956. γ) Πρεσβύτερον
Νικόλαον Στεφάνου Ζαφειριάδην, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ
Κοιμ. Θεοτόκου Κορίνθου, Ἱ. Μητροπόλεως Κορινθίας, ἐκ δρχ. 589 μη-
νιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Αὐγούστου 1956. δ) Πρεσβύτερον Κωνσταντῖνον Ἀν-
δρέου Παπαδόπουλον, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμ.
Θεοτόκου Ἄνω Ἀχαΐας, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν, ἐκ δρχ. 611 καὶ
ἀπὸ 20ῆς Ἰουλίου 1956. ε) Πρεσβύτερον Σταύρον Ἰσαὰκ Ἰωαννίδην, τέως
ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Νικολάου Δράμας, Ἱ. Μητροπό-
λεως Δράμας, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1956. στ) Πρε-
σβύτερον Χαράλαμπον Ἰωάννου Σταμάτην, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας
τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Καμπῆς, Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ
Πρεβέζης, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰουνίου 1956. ζ) Πρεσβύ-
τερον Σπυριδῶνα Κωνστ. Καραγιώργον, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ
Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου Λυγαριᾶς, Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, ἐκ δρχ.
589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Αὐγούστου 1956. η) Πρεσβύτερον Ἰωάννην
Ἀντωνίου Βούζαν, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Γεωρ-
γίου, Ἱ. Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ
ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1956. θ) Πρεσβύτερον Ἀνδρέαν Πέτρου Περράκην, τέως
ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Γεν. Θεοτόκου Πλατειῶν, Ἱ. Μητρο-
πόλεως Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου κ.λ.π., ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ
1/7/1956. ι) Πρεσβύτερον Ἀντώνιον Ἀναστασίου Δημητρακάκην, τέως
ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Νέου Λιλι, τῆς
Ἱ. Μητροπόλεως Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως
καὶ ἀπὸ 1ης Αὐγούστου 1956. ια) Ἱεροψάλτην Πλάτωνα Νικολάου Σταῦ-
κίδην, τέως Ἱεροψάλτην τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀχιλλεῖου Λαρί-
σης, Ἱ. Μητροπόλεως Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος, ἐκ δρχ. 916 μηνιαίως καὶ
ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1956.

ΙΕΡΟΡΡΑΠΤΡΙΑ

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΔΟΣ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ 16 - ΠΑΓΚΡΑΤΙ

ΤΗΛ. 74-230

Ἀναλαμβάνει ὅλα τὰ ἱερατικὰ εἶδη ἤτοι: Ράσα,
Ἄντεριά, Καλυμμαύχια, Ἱερά Ἄμφια. Ἔργασία ἀρίστη
καὶ μὲ τιμὰς λογικὰς.

2) Δόγφ ἀναπηρίας. Εἰς τὸν Πρεσβύτερον Ἀπόστολον Δημητρίου Παπαδημητρίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Μικρᾶς Γοτίστης, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ἐκ δρχ. 639 καὶ ἀπὸ 1ης Μαΐου 1956. 3) Δόγφ πολυετοῦς ὑπηρεσίας. Εἰς τὸν Πρεσβύτερον Εὐλόγιον Χριστοδούλου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἰωάννου Βερροίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Βερροίας καὶ Ναούσης, ἐκ δρχ. 639 καὶ ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1955.

4) Δόγφ προώρου θανάτου. Εἰς τὰς α) Πρεσβυτέραν Ἀρετὴν, χήραν τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 19)10)55 πρεσβυτέρου Ἰωάννου Γεωργιάδου τοῦ Στεργίου, τέως ἐφημερίου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀνηλίου, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων καὶ τὴν ἄγαμον θυγατέρα αὐτοῦ Πηνελόπην, ἐκ δρχ. 482 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 20ῆς Ὀκτωβρίου 1955. β) Πρεσβυτέραν Ῥουμπίνα, χήραν τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 3)5)56 πρεσβυτέρου Γεωργίου Σπανοῦ τοῦ Κων)τινίου, τέως ἐφημερίου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Μαύρας Ῥουπακίου, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἡλείας καὶ τὴν ἄγαμον αὐτοῦ θυγατέρα Θεοδώραν, ἐκ δρχ. 403 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰουνίου 1956.

Μετεβιβάσθησαν δὲ αἱ συντάξεις: α) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 24)7)56 συνταξιόχου πρεσβυτέρου Νικολάου Καλυβιώτου, εἰς τὴν ἄγαμον θυγατέρα αὐτοῦ Παναγιώταν, ἀπὸ τῆς 1ης Αὐγούστου 1956 καὶ ἐκ δρχ. 350 μηνιαίως. β) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 2)7)56 συνταξιόχου πρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Λεφίδου, εἰς τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ Ἀργυρῶ, ἀπὸ τῆς 3ης Ἰουλίου 1956 καὶ ἐκ δρχ. 385 μηνιαίως. γ) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 15)7)56 συνταξιόχου πρεσβυτέρου Ζαχαρίου Μαρκάκη, εἰς τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ Ἀργυρῆν, καὶ τὴν ἄγαμον θυγατέρα αὐτοῦ Εὐφροσύνην, ἀπὸ τῆς 1ης Αὐγούστου 1956 καὶ ἐκ δρχ. 475 μηνιαίως. δ) Τῆς ἀποβιώσασης τὴν 12)2)56 συνταξιόχου πρεσβυτέρας Ἀλεξάνδρας Σωτηρίου Παπαγιαννοπούλου εἰς τὰς ἀγάμους θυγατέρας αὐτῆς Εὐδοκίαν καὶ Γεωργίαν Παπασωτηρίου ἢ Παπαγιαννοπούλου ἀπὸ τῆς 13)2)56 καὶ ἐκ δρχ. 440 μηνιαίως.

Ἐχορηγήθησαν ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα: Εἰς τοὺς α) Χαράλαμπον Δημ. Χαράλαμπίδην, δρχ. 2.960. β) Παναγιώτην Νικ. Μπελογιάννην, δρχ. 2.270. γ) Νικόλαον Στεφ. Ζαφειριάδην, δρχ. 2.960. δ) Ἀνδρέαν Κων. Παπαδόπουλον δρχ. 3.070, ε) Σταῦρον Ἰσαὰκ Ἰωαννίδην δρχ. 2.960, στ) Χαράλαμπον Ἰωάν. Σταμάτην δρχ. 2.960, ζ) Σπυρίδωνα Κων. Καραγιώργον δρχ. 2.960, η) Ἰωάννην Ἀντωνίου Βούζαν δρχ. 2.960, θ) Εὐάγγελον Πέτρου Περράκη δρχ. 2.960, ι) Ἀντώνιον Ἀναστ. Δημητρακάκη δρχ. 2.960, ια) Πλάτωνα Νικολ. Στωϊκίδην δρχ. 2.960, ιβ) Ἀπόστολον Δημ. Παπαδημητρίου δρχ. 2.990, ιγ) Εὐλόγιον Χριστοδ. Χριστοδούλου δρχ. 3.040, ιδ) Ἀρετὴν Ἰωάν. Γεωργιάδου καὶ ιε) τὴν ἄγαμον θυγατέρα τῆς Πηνελόπην δρχ. 2.470, ιστ) Ῥουμπίνα Γεωρ. Σπανοῦ καὶ τὴν ιζ) ἄγαμον θυγατέρα τῆς Θεοδώραν δρχ. 1.980.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἱερὰν Μητρόπολιν Δημητριάδος. Ἐλάβομεν τὸ ὑπ' ἀριθ. 1177 4-8-56 ἔγγραφόν σας καὶ ἐνεγράψαμεν εἰς τὸ συνδρομητολόγιον ἡμῶν τὸν αἰδ. Δημ. Παπαζήσην. — Κύριον Εὐστράτιον Λεβαντέζον, Πλωμαρίου Μυτιλήνης. Ταχυδρομικῶς σὰς ἀπεστείλαμεν τὰ ζητηθέντα τεύχη, ὡς καὶ τὸν τόμον τοῦ «Ἐφημερίου» τοῦ ἔτους 1955. Ὁφείλετε εἰσεῖν 16 δραχμὰς. Παρακαλοῦμεν ἀποστείλατε αὐτὰς πρὸς τὴν Διαχείρισιν τοῦ Περιηγητοῦ. — Αἰδεσ. Βασίλειον Κατσίκην, Κέδρον Καρδίτσας. Ἀλλαγὴ τῆς

δισυδύνασός σας ἐγένετο. Εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. εἶσθε ἡσφαλισμένος ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1937. Ὁ ἀριθμὸς μητρώου σας εἶναι 9.851. — **Αἶδες**, Ἀνδρέαν Ἀρκουδέαν, Τραχήλαν Δεύκτηρον. Αἱ ἀποσταλῆσαι εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἀποδείξεις ἐλήφθησαν. Ἄλλην ὑποχρέωσιν δὲν ἔχετε εἰς τὸ Ταμεῖον. Ἐπὶ τῆς ὑποθέρσεώς σας θὰ σὰς γράνωμεν λεπτομερῶς εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον. — **Αἶδες**. Ἐφημέριον Φωσταινης Ἀχαΐας. Ὁ «Ἐφημέριον» ἤρχισεν ἐκδιδόμενος ἀπὸ τοῦ 1952. Οἱ τόμοι αὐτοῦ τιμῶνται τοῦ μὲν ἔτους 1953 δραχμὰς 10, τοῦ ἔτους 1953 δραχμὰς 15 καὶ τῶν ἐτῶν 1954 καὶ 1955 δραχμὰς 20 ἕκαστος. Τιμοκατάλογος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας σὰς ἀπεστάλη, ὡς καὶ τὰ ζητηθέντα ἐπὶ τῆς «Ἐκκλησίας». Βιβλία τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε ἀπευθυνόμενος εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἀπ. Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθήνας. Διὰ τὴν «Φωνὴν Κυρίου» εἰδοποιήσαμεν τὴν Ἀποστ. Διακονίαν. Παρακαλοῦμεν γράψατέ μας τὴν διευθύνσιν σας, διότι ἀπωλέσαμεν τὸν φάκελλον τῆς ἐπιστολῆς σας. — **Ἐφημέριον Ὑπαίθρου**. Ὁ «Ἐφημέριος» δὲν δύναται νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀνοήτου ἐπιστολά. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μὴ γράψετε τὸ ὄνομά σας. Δύνασθε, ἐὰν θέλετε νὰ σὰς ἀπαντήσωμεν εἰς ψευδώνυμον, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὑπάρχει εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας ἡ ὑπογραφή σας εὐάγγιστος. — **Αἶδες**. Παναγιώτην Ἀδάμη, Ἀρμυὸν Βονίτσης. Τὰς παρατηρήσεις σας ἐθέσαμεν ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Τὸ ζήτημά σας δύναται, πιστεύομεν, νὰ τακτοποιηθῆ κατὰ τρόπον ἐξυπηροῦντα τοὺς ἐφημερίους τῆς περιοχῆς σας. Ἀπευθυνθῆτε εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. δι' αἰτήσεώς σας, ἐκθέτοντες τοὺς λόγους, οἵτινες ἐμποδίζουν τὴν εὐχερῆ ἐπιτολήν σας περὶ θαλπιν. — **Αἶδες**. Ἰωάννην Θεοδωρίδην, Γρεβενά. Πράγματι ἔχει καταρισθῆ τὸ ἐν λόγῳ νομοσχέδιον, διὰ τοῦ ὁποίου προβλέπεται καὶ ἡ ἔνταξις εἰς τὴν Β' κατηγορίαν τῶν ἐχόντων ἀπολυτήριον γυμνασίου ἐφημερίων. Ἀνατυχῶς ὁμοῦς ἡ ψήφισις τοῦ ἐν λόγῳ νομοσχεδίου δὲν ἐπιτεύχθη ἀκόμη. — **Αἶδες**. Ἰωάννην Παπαϊωάννου, Καλύβες Λιμεναρίων Θάσου. Τὴν ἐπιστολήν σας καὶ τὴν ἐξ 100 δραχμῶν ἐπιταγὴν σας διεβίβασαμεν εἰς τὴν ἐκδίδουσαν τὴν «Πατρολογία» Ἀποστολικὴν Διακονίαν. — **Αἶδες**. Ἀνδρέαν Παπαϊωάννου, Ἐφημέριον Ἀγ. Γρυφῶνος Ἀμαλιάδος. Αἱ πληροφορίαι, τὰς ὁποίας ἔχετε εἶναι ὀρθαί. Πλὴν ὁμοῦς τὸ ζήτημα παραμένει εἰσέτι στάσιμον. — **Κύριον** Ἀνδρῆαν Ν. Τόλιαν, Ἀγίου Ἀναργύρου Ἀτικῆς. Διευθύνσις σας διωρθώθη.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ε. Θ., Ἡ ὑπομονὴ ὡς ἀρετὴ τοῦ ἱερέως. — Φωτίου Κόντογλου, Ὁραῖον παράδειγμα πρὸς μίμησιν. — **Βασ.** Ἡλιάδη, Ὁ διωγμὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κλήρου. — **Εὐαγγέλου Δ.** Θεοδώρου, **δ. Θ.**, Ὁ εὐτυχιώμενος χριστιανικὸς γάμος. — **Φώτου Γιοφύλλη**, Ὁ ἅγιος Νεόφυτος. — **Ἄντ. Κανακάρη**, Ἡ λειτουργικὴ τέχνη ἢ ἡ βυζαντινὴ ζωγραφικὴ. — **Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Καρανικόλα**, Οἱ «Ἀντιβεντισταὶ» καὶ οἱ «Ἀντιβεντισταὶ τῆς Ζ' ἡμέρας» (συνέχεια καὶ τέλος). — Τὸ Ὀρφανοτροφεῖον τῆς Ἱ. Μονῆς Τουρλιανῆς Μυκόνου. — **Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά**, Κηρύγματα εἰς τὰ Εὐαγγέλια τῶν Κυριακῶν. — **Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.** — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
 Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήναι. Τηλ. 27-689.

Ἐπευθυντὸς Τυπ/φείου : **Τ. Ρούτσης**, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδῶν.